

Załącznik nr 1
do uchwały nr
Rady Gminy Przesmyki
z dnia

Strategia Rozwoju Gminy Przesmyki na lata 2016 – 2022

Przesmyki, 2016 r.

Spis treści

1	Wprowadzenie	3
2	Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy	4
2.1	Informacje ogólne.....	4
2.1.1	Położenie i uwarunkowania administracyjne.....	4
2.1.2	Historia	5
2.1.3	Kultura i dziedzictwo kulturowe	8
2.2	Infrastruktura techniczna	18
2.2.1	Komunikacja publiczna.....	18
2.2.2	Wodociągi i kanalizacja	18
2.2.3	Komunikacja drogowa	20
2.2.4	Gospodarka odpadami.....	20
2.2.5	Energetyka i gazownictwo	21
2.3	Gospodarka.....	24
2.3.1	Działalność gospodarcza	24
2.3.2	Rynek pracy.....	25
2.4	Spółeczeństwo	27
2.4.1	Demografia.....	27
2.4.2	Bezpieczeństwo publiczne	29
2.4.3	Edukacja, oświata.....	30
2.4.4	Opieka zdrowotna	34
2.4.5	Problemy społeczne.....	34
2.4.6	Instytucje pozarządowe	40
2.5	Środowisko	40
2.5.1	Uwarunkowania ochrony środowiska	40
3	Gospodarka finansowa Gminy.....	44
4	Analiza SWOT.....	48
5	Raport z przeprowadzonej diagnozy warunków życia, potrzeb i oczekiwań społecznych w Gminy Przesmyki	50
6	Wizja i cele strategiczne rozwoju Gminy Przesmyki	56
7	Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych	61
8	System wdrażania i monitorowania Strategii	64
9	Spis tabel, wykresów i rysunków.....	65

1 Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Przesmyki na lata 2016-2022 jest istotnym elementem planowania rozwoju lokalnego. Jest to podstawowy instrument długofalowego zarządzania Gminą, który określa strategiczne kierunki rozwoju Gminy poprzez sformułowanie misji i docelowej wizji gminy w określonej perspektywie czasowej. Określa on priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze danej jednostki. Strategia stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania działalności Gminy do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie Gminy projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, w tym ze środków Unii Europejskiej.

Strategia jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Umożliwia ona efektywne gospodarowanie własnymi, ograniczonymi, zasobami. Do zasobów gminy należą: zasoby ludzkie i ich kondycja, stan infrastruktury społecznej i technicznej, stopień rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzeni, jak również środki finansowe.

Z jednej strony Strategia stanowi diagnozę stanu obecnego, z drugiej jest zbiorem jasno sprecyzowanych potrzeb oraz wynikających z nich kierunków działania, które mogą przyspieszyć rozwój Gminy Przesmyki, co w rezultacie podniesie poziom życia jej mieszkańców. Dokument ten jest swego rodzaju „busolą” dla władz oraz mieszkańców gminy, wskazującą na najważniejsze problemy Gminy Przesmyki oraz sposoby ich rozwiązania w postaci konkretnych zadań do wykonania. Stanowi ponadto cenne źródło informacji dla potencjalnych inwestorów o przyjętych oraz planowanych kierunkach rozwoju. Okres realizacji Strategii Rozwoju Gminy Przesmyki jest adekwatny do czasu obowiązywania Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030 i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Strategia została sformułowana w ścisłej korelacji zarówno z nimi, jak i z pozostałymi aktualnie obowiązującymi dokumentami o charakterze planistycznym szczebla regionalnego, krajowego i międzynarodowego.

2 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy

2.1 Informacje ogólne

2.1.1 Położenie i uwarunkowania administracyjne

Rysunek 1

Położenie Gminy Przesmyki w Powiecie Siedleckim

Gmina Przesmyki należy do powiatu siedleckiego. Położona jest na północny-wschód od miasta powiatowego Siedlce, na wschodnich peryferiach województwa mazowieckiego. Odległość do miasta Siedlce od granicy gminy wynosi 22 km. Sąsiaduje z 5 innymi jednostkami administracyjnymi tego rzędu:

- od południa i częściowo od zachodu z gminą Mordy
- od zachodu z gminą Paprotnia
- od północy z gminą Korczew
- od wschodu z gminą Platerów i Łosice.

Gmina Przesmyki podzielona jest na 23 sołectwa: Cierpigórz, Dąbrowa, Głuchówek, Górki, Kaliski, Kamianki– Czabaje, Kamianki Lackie, Kamianki – Nicki, Kamianki – Wańki, Kukawki, Lipiny, Łysów, Pniewiski, Podraczynie, Przesmyki, Raczyny, Stare Rzewuski, Tarków, Tarkówek, Wólka Łysowska, Zaborów, Zalesie, Zawady

Powierzchnia gminy wynosi 11 725 ha¹ w tym:

– użytki rolne	8 837 ha
– grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	2 507 ha
– grunty zabudowane i zurbanizowane	330 ha
– grunty pod wodami oraz nieużytki	51 ha

2.1.2 Historia

Historia Polski – to ciąg burzliwych dziejów, które decydowały o losach poszczególnych ziem leżących w obrębie naszego kraju. Wiele z tych wydarzeń znalazło również odbicie na terenach gminy Przesmyki.

Początkowo było to osadnictwo mazowieckie, natomiast już w XI wieku rozpoczęła się tu kolonizacja ruska.

Analiza map historycznych nasuwa wnioski, iż przynależność państwowa naszych ziem zmieniała się na przestrzeni wieków. Często wśród historyków pojawia się określenie „ziemie niczyje”.

Za panowania Bolesława Chrobrego tereny te należały do terytoriów zdobytych w wyprawie władcy na Ruś Kijowską w 1018 roku. Czasy Władysława Hermana to przynależność do państwa polskiego. Natomiast od XIII wieku władanie nad nimi objęła dynastia Piastów mazowieckich.

Wiek XIV to okres, gdy nasze tereny są na pograniczu Wielkiego Księstwa Litewskiego i państwa polskiego. Trwało to do słynnej unii lubelskiej z 1569 roku. Wówczas ostatni władca dynastii Jagiellonów, Zygmunt August, jako władca Polski i Wielkiego Księstwa Litewskiego doprowadził do ścisłego połączenia tych państw. Na mocy unii Podlasie, obok Wołynia i Kijowszczyzny, zostało wcielone do ziem Rzeczypospolitej.

Właśnie z panowaniem piastowskim, a później litewskim wiąże się masowe osadnictwo na terenach, na których znajduje się gmina Przesmyki. W XIV wieku, za czasów księcia mazowieckiego Janusza, przeniesiono drobną szlachtę z Mazowsza zachodniego, by kolonizować nią Mazowsze wschodnie i Podlasie. Proces ten trwał do połowy XV wieku.

W granicach Polski tereny nasze pozostawały do czasów III rozbioru tj. 1795 roku. Wydarzenie, które usunęło nasz kraj z mapy Europy, sprawiło iż jako ziemie tzw. Galicji Zachodniej staliśmy się częścią państwa austriackiego.

¹ Wg zestawienia zbiorczego dla gminy Przesmyki według stanu na dzień 1 stycznia 2016 r.

Sytuację zmieniły czasy napoleońskie. Po utworzeniu w 1807 roku przez Napoleona (na mocy traktatu w Tylży) Księstwa Warszawskiego, dwa lata później zostało ono rozszerzone. Wówczas państwo to utraciło część ziem na rzecz sojuszników Francji. Ziemie Podlasia weszły w skład wspomnianego Księstwa Warszawskiego (departament siedlecki). Kolejne wydarzenie historyczne, tj. kongres wiedeński (1815 rok), ponownie wprowadziło szereg zmian na naszych terenach. Przestało istnieć Księstwo Warszawskie. Z części jego ziem utworzono Królestwo Polskie pod „opieką” władcy Rosji. Ów „patronat” objął również mieszkańców Przesmyk i okolic.

Na początku należeliśmy do Królestwa Polskiego jako część województwa podlaskiego, później kolejno do guberni podlaskiej, lubelskiej i siedleckiej. Likwidacja ostatniej z wymienionych guberni przypisała nas do guberni lubelskiej. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku przemianowano ją na województwo lubelskie.

Słownik geograficzny z końca XIX wieku informuje o przynależności Przesmyk do powiatu konstantynowskiego. Były wsią gminną i parafialną. Nasza gmina graniczyła z następującymi gminami: Łysów, Czuchleby i Łosice. Posiadała ponadto własny sąd gminny. W 1880 roku gminę Przesmyki tworzyły następujące miejscowości: Kaliski, Kamianki-Czabaje, Kamianki-Kickie, Kamianki-Lackie, Kamianki-Wańki, Rzewuski Stare, Rzewuski Zawady, Raczyny, Kozubska Wólka, Kukawki-Lipiny, Pany, Pniewiski, Przesmyki, Tarnówek, Zalesie.²

Podczas II wojny światowej ziemie Gminy Przesmyki przydzielono do Generalnego Gubernatorstwa. Po wojnie jako część powiatu łosickiego należymy do województwa warszawskiego.

Nieco odmiennie wyglądała przynależność administracyjna Łysowa, który stanowił oddzielną jednostkę administracyjną. Wieś Łysów w okresie staropolskim, aż do czasów rozbiorów, należała do ziemi drohickiej znajdującej się wówczas w województwie podlaskim. W wyniku rozbiorów znajdowała się na terenie Galicji Zachodniej, w cyrkule białostockim. W okresie Księstwa Warszawskiego Łysów stanowił część powiatu łosickiego Departamentu Siedleckiego. W 1830 roku, po utworzeniu Królestwa Polskiego obszar Departamentu Siedleckiego włączono do Województwa Podlaskiego, po 1837 roku przemianowanego na Gubernię Podlaską.

W 1844 roku nastąpiło połączenie Guberni Podlaskiej i Lubelskiej w wyniku czego stworzono powiększoną Gubernię Siedlecką.

² Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, pod red. F.Sulimierskiego, B.Chlebowskiego, W.Walewskiego, Warszawa 1884, T.9, s.178

W przypadku Łysowa przekaz z 1884 roku wspomina, iż był on wsią i folwarkiem w powiecie konstantynowskim. Miejscowość ta była również wsią gminną, znajdującą się w parafii Niemojki. Wówczas wymieniona gmina liczyła 52 domy i 592 mieszkańców. Graniczyła z gminami: Przesmyki, Czuchleby i Chlebczyn.

W skład gminy Łysów wchodziły następujące miejscowości: Czuchów, Czuchów folwark, Czuchów-Pieńki, Duplewice, Gruszew, Helenów, Józefów, Ksawerów, Łysów, Łysowska Wólka, Łysocha, Marynin, Myszkowice, Niemojki, Patków-Prussy, Puczyce, Ruszków i Zaborze.

Powołanie w latach 1912-1915 Guberni Chełmskiej było przyczyną likwidacji Guberni Siedleckiej. Łysów w związku z tym wchodzi w skład Guberni Lubelskiej.

Po pierwszej wojnie światowej zamiast Guberni powstaje województwo lubelskie. W owym województwie, w powiecie konstantynowskim znajduje się Łysów. W 1932 roku, po skasowaniu powiatu konstantynowskiego, Łysów przyłączono do powiatu siedleckiego. Kolejne zmiany administracyjne nastąpiły po II wojnie światowej. Wówczas opisywana wieś, jako fragment powiatu łosickiego, stanowi część województwa warszawskiego. W 1954 roku reforma administracyjna zlikwidowała gminy wprowadzając na ich miejsce gromady. Gdy w 1973 roku zdecydowano o reaktywacji gmin – jednostki w Łysowie nie przywrócono. Jej dawny obszar został podzielony pomiędzy gminę Przesmyki i Platerów.

W XIX wieku oddzielną gminę tworzył również Tarków. Wspomina o tym przekaz z 1892 roku. Wówczas wieś składała się z 5 domów i 42 mieszkańców. Ponad 60 lat wcześniej budynków mieszkalnych było 7, których lokatorami było 37 osób. Choć Tarków uważany był za wieś gminną, budynek Urzędu Gminy znajdował się we wsi Olędry-Bończe. W skład opisywanej jednostki terytorialnej wchodziły następujące miejscowości: Czarnoty, Głuchówek, Górki, Kaliski k/Paprotni, Kobylany-Kozy, Koryciany, Krynki-Rogale, Łęczycki, Nasiłów, Olędry-Bończe, Olędry-Orlice, Paprotnia, Pliszki, Pluty, Skolimów-Cierpigórz, Skolimów-Starawieś, Skwierczyn Lacki, Struny, Tarków Wielki, Trębice-Dolne, Trębice-Górne, Trębice-Stare, Uziębły.³

W 1952 roku do gminy Tarków przyłączono część obszaru gminy Krześlin, odłączono od niej natomiast inną część obszaru, którą przyłączono do gminy Przesmyki. Oficjalnie gmina została zniesiona w 1954 roku wraz z reformą wprowadzającą gromady w miejsce gmin. Podobnie, jak w przypadku Łysowa, jednostki nie przywrócono w 1973 roku po reaktywowaniu gmin, utworzono natomiast jej terytorialny odpowiednik- gminę Paprotnia.

³ Słownik..., op.cit., Warszawa 1892, T.12, s.175

W 1975 roku stworzono w Polsce 49 województw. Już po zmianach terytorialnych, które wynikły z likwidacji gmin Łysów i Tarków, jako jedna z wielu gmin- gmina Przesmyki wchodzi w skład województwa siedleckiego.

Ostatnia reforma administracyjna z 1999 roku sprawiła, iż jako jednostka powiatu siedleckiego stanowimy dziś część województwa mazowieckiego.

2.1.3 Kultura i dziedzictwo kulturowe

Istotnym aspektem strefy społecznej jest szeroko pojęte środowisko kulturowe. Cechy przestrzeni kulturowej wyznaczają kultywowane tradycje kulturalne, kompleksy kulturowe, pomniki dziedzictwa oraz obiekty o szczególnych wartościach dla społeczności lokalnych. Działalność kulturalną na obszarze gminy Przesmyki prowadzą szkoły i placówki kulturalne.

Bazę dla kultury stanowią: placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury w Przesmykach oraz świetlice wiejskie zlokalizowane w 11 miejscowościach: Dąbrowa, Głuchówek, Górki, Kamianki-Czabaje, Kamianki Lackie, Kamianki-Nicki, Lipiny, Łysów, Wólka Łysowska, Pniewiski i Zawady. Świetlice wiejskie są doraźnie wykorzystywane na zebrania, szkolenia, przyjęcia okolicznościowe.

W miejscowości Przesmyki funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna, które spełnia również rolę biblioteki szkolnej.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa od 1983 roku zespół folklorystyczny „Przemyczanki”, który występując w kraju i za granicą promuje gminę oraz podlaski folklor.

Na terenie Gminy Przesmyki realizowane są cykliczne imprezy kulturalne, społeczne, sportowe i rekreacyjne. Wśród imprez cyklicznych wyróżnić można:

- Festyn „Dokopiny ziemniaka”
- Regionalny Dzień Edukacji Ekologicznej
- dzień otwarty Ochrony Środowiska
- Gminny Turniej Piłki Siatkowej
- Feryjny Turniej Tenisa Stołowego
- Gminny Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy
- organizację uroczystości kulturalnych tj. Dzień Strażaka, Dzień Matki, Dzień Dziecka, Dzień Rodziny, 11 Listopada itp.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Miejscowość	Nazwa obiektu	Nr rejestru	Data wpisu	nr działki ewidencyjnej
Dąbrowa	Zespół dworski tj. dwór, oficyna, park	A-336	30.12.1983 r.	850/2 i 1125/6
Łysów	Kościół	A-892	07.12.2009 r.	576
Łysów	Zespół dworski tj. ruina dworu, pozostałość parku	A-98/505	26.03.1962 r.	1445;1446;1447
Przesmyki	Zespół kościoła tj. kościół, brama-dzwonnica	A-97/507	26.03.1962 r.	
Przesmyki	Kaplica cmentarna	A-747	30.05.2007 r.	571
Zawady	Kopiec Piłsudskiego	A-1012	23.03.2011 r.	497

Źródło: Wyciąg z Rejestru Zabytków obszaru działania delegatury w Siedlcach

Zespół dworski tj. dwór, oficyna, park w Dąbrowie

Znajduje się na terenie dawnego folwarku Natolin, we wsi dawniej zwaną Duplewice. Dwór i oficyna zostały zbudowane około 1852 r. dla rodziny Dobrzyńskich. Kolejnymi ich właścicielami byli Bujalscy i Fayettowie, a w latach 1911-1945 Ignacy Fonberg (1877-1964), syn Mateusza. Majątek rozparcelowano, a rodzina musiała opuścić Dąbrowę. Po II wojnie światowej w obiektach mieściły się szkoła i przedszkole. Od 1994 r. stanowią mienie skomunalizowane gminy Przesmyki.

Lekarz Mateusz Fonberg za udział w powstaniu styczniowym został skazany przez władze carskie na zesłanie w okolice Tobolska. Po powrocie z Syberii w 1874 r. prowadził praktykę lekarską w Warszawie. W pracy społecznej działał na rzecz założenia i budowy szpitala przy ul. Płockiej w stolicy, istniejącego do dziś. Był ordynatorem oddziału chirurgii tego szpitala. Żona Ignacego Fonberga, Zofia herbu Łukocz była córką znanego ziemianina i wynalazcy, mającego znaczące osiągnięcia w życiu gospodarczym i społecznym Tymoteusza Łuniewskiego. Nabyty w 1911 r. Natolin, był drugim majątkiem Zofii i Ignacego Fonbergów. Wcześniej prowadzili Ossówno w pow. węgrowskim, będący dobrami rodzowymi Zofii Fonberg herbu Leliwa, matki Ignacego.

Majątek w Dąbrowie liczył 400 ha gruntów rolnych z glebą klasy III i IV oraz 100 ha lasu. Uprawiano głównie pszenicę, żyto i rzepak. W gospodarstwie pracowało około 20 koni

roboczych i kilka do jazdy wierzchem. Jak na tamte czasy i wielkość, majątek był też w znacznym stopniu zmechanizowany. Używano młockarni napędzanej lokomobilą oraz traktora do uprawy roli. Dwór oświetlano energią elektryczną wytwarzaną w zamontowanej w okresie międzywojennym siłowni wiatrowej.

W latach międzywojennych hodowano około 40 mlecznych krów rasy holenderskiej. Cztery sztuczne stawy zarybiano karpem. Z pięciohektarowego obszaru zespołu dworsko-parkowego jeden hektar wydzielono na sad owocowy z drzewami jabłoni, grusz, wiśni i czereśni. Drugi hektar zajmowały krzewy owocowe (agrest, porzeczki), truskawki oraz warzywnik.

Przy dworze istniał też zespół folwarczny, ale jego budynki nie zachowały się do dzisiaj. Dwór reprezentujący późny klasycyzm, jest budowlą parterową, dwutraktową z wgłębnym podcieniem kolumnowym od frontu i salonem na osi, z którego zaprojektowano wyjście poprzez taras do ogrodu. Nakryty dachem czterospadowym, z dwoma symetrycznie ustawionym kominami w kalenicy. Pod budynkiem obszerne piwnice z interesującymi ceglаныmi sklepieniami kolebkowymi. Tak pomyślany kształt i układ funkcjonalny obiektu, w pełni realizuje architektoniczny program staropolskiego dworku. W otoczeniu dworu park o układzie swobodnym oraz malownicze stawy, stanowiące istotny element układu kompozycyjnego założenia.

W okresie powojennym w dworze mieściła się szkoła, natomiast w oficynie przedszkole, będące w gestii gminy Przesmyki. W 2010 r. Urząd Gminy Przesmyki przekazał nieodpłatnie zespół dworsko-parkowy Samorządowi Województwa Mazowieckiego. W następnym roku Samorząd przekazał zespół swej podległej jednostce – Muzeum Regionalnemu w Siedlcach, celem zorganizowania w nim muzeum wewnątrz ziemiańskich przełomu XIX i XX wieku, jako oddziału Muzeum Regionalnego w Siedlcach. Szybko przystąpiono do prac remontowo-rewaloryzacyjnych i wygląd, niedawno zaniedbanego obiektu, zmienił się nie do poznania. Przeprowadzono generalny remont dworu, a także podobny zakres prac wykonano w oficynie. Szeroko zakrojone prace rewaloryzacyjne podjęto również w otaczającym parku. Po trzyletnich zabiegach pielęgnacyjnych i nasadzeniach uzupełniających, z dawnego zachwaszczonego i zarośniętego samosiewami, niczym dzikiego lasu, wyłonił się już prawdziwy park z czytelnym układem kompozycyjnym i dobrze widocznymi alejami, szpalerami, drzewami soliterowymi. W części północnej parku zachował się sad ze staropolskimi odmianami drzew owocowych. W parku występują przede wszystkim: lipy drobnolistne, graby pospolite, brzozy brodawkowate, olsze czarne, dęby szypułkowe, klony jesionolistne, a z krzewów czarny bez, głóg jednoszyjkowy. Iglaki, na

które składają się potężne modrzewie i świerki pospolite, rosną w szpalerach od strony wschodniej i zachodniej założenia oraz w luźnych skupinach przy dworze, od strony północno-wschodniej.

Zmienił się też wygląd stawów, oczyszczono je i udrożniono dopływy i odpływy, wycięto niepotrzebne krzewy i zarośla na brzegach, wyeksponowano wyspę i półwyspy - stwarzające urokliwe i tajemnicze zakątki.

W chwili obecnej prace rewaloryzacyjne dworu i oficyny zostały zakończone. Pokoje ukazujące stylowe wnętrza ziemiańskie z przełomu XIX i XX wieku zostały udostępnione zwiedzającym. Planuje się poza ekspozycją muzealną organizować konferencje naukowe, koncerty, działania proekologiczne, lekcje muzealne. W oficynie przewidziano także salę konferencyjną, natomiast w poddaszu dworu urządzono pokoje gościnne z kilkunastoma miejscami noclegowymi.

Zespół podworski w Dąbrowie

Kościół pod wezwaniem Matki Bożej Różańcowej w Łysowie

Obecna świątynia parafialna to dawna cerkiew grecko-katolicka p.w. Opieki NMP z 1755 roku, obecnie kościół parafialny pw. Matki Bożej Różańcowej. Od 1920 r. kościół rzym.-kat. filialny, od 1936 parafialny. W drugiej połowie XVII wieku właścicielem Łysowa był Maciej Krassowski h. Ślepowron, stolnik podlaski (1666-1678) i podkomorzy mielnicki (1678-1688). On też był prawdopodobnie fundatorem pierwszej, drewnianej, unickiej świątyni pw. św. Praksedy i św. Mikołaja Cudotwórcy. Kolatorem tego kościoła w 1726 roku był Józef Lewicki h. Rogala (zm. przed 22 kwietnia 1727), chorąży bielski (1712-1726).

W 1755 roku Jan Gwido Kuczyński (zm. 1775), chorąży mielnicki (1737-1765) i starosta jadowski (1734-1775) wystawił nową cerkiew pw. św. Michała Archanioła, którą

uposażył w 1757 roku. W 1785 roku została ona gruntownie przebudowana. Kolejnym kolatorem świątyni był dziedzic Łysowa – Tadeusz Wiktoryn Matuszewicz (1765-1819), senator (1815) i minister skarbu Księstwa Warszawskiego (1811-1813) i Królestwa Polskiego (1815-1817), który w 1819 roku uposażył ją w ziemię i inne przywileje.

Podczas prześladowań unitów w 1867 roku parafianie musieli uiścić wysokie kontrybucje. Zimą 1875 roku kościół unicki w Łysowie został siłą zamieniony przez władze carskie na cerkiew prawosławną. W 1880 roku rząd carski rozebrał unicką świątynię, a na jej miejscu wznosił murowaną cerkiew prawosławną. Z chwilą ukazania się 30 kwietnia 1905 roku carskiego ukazu tolerancyjnego wszyscy unicy należący do tej parafii przyjęli obrządek łaciński.

W czasie I wojny światowej w 1914 roku Niemcy zdarli z kościoła blachę cynkową. Po odzyskaniu niepodległości – na mocy rozporządzenia nr 65 z dnia 11 grudnia 1918 roku – wydanego przez ks. Henryka Przeździeckiego (1873-1939), biskupa siedleckiego czyli podlaskiego (1918-1939), świątynia została rewindykowana katolikom, plebanię zaś przejęła Powiatowa Rada Szkolna. Obsługę duszpasterską świadczyli wówczas księża z parafii Niemojki. Dekretem z dnia 6 kwietnia 1936 r. Wspomniany ks. bp Henryk Przeździecki ustanowił w Łysowie samodzielną filię duszpasterską. Jej pierwszym rektorem (1936-1939) został ks. Stanisław Wałachowski (1907-1985). W dniu 15 maja 1991 r. ks. Jan Mazur, biskup siedlecki czyli podlaski (1968-1996), podniósł filię do rangi samodzielnej parafii.

Kościół w Łysowie stanowi dominantę wysokościową miejscowości i charakteryzuje się ciekawą formą architektoniczną, podlegającą harmonijnej artykulacji różnorodnych brył. Do interesujących rozwiązań architektonicznych należy zastosowanie planu w kształcie krzyża greckiego, z zakrystią i składzikiem w narożach od północy, po bokach półkoliście zamknięte absydy. Transept otwarty ku nawie półkoliście zamkniętymi arkadami. Sklepienie kolebkowe z lunetami, nad skrzyżowaniem nawy i transeptu żaglaste, w kruchcie kolebkowo-krzyżowe. Chór muzyczny drewniany nadwieszony balkonowo. Dachy dwuspadowe, kryte blachą. Nad skrzyżowaniem nawy i transeptu wieżyczka na sygnaturkę, schodkowa, zwieńczona ostrosłupowym hełmem.

W zespole kościoła zlokalizowana jest murowana i tynkowana dzwonnica z około poł. XIX w. Zbudowana jest na planie czworoboku, z arkadowym przejściem sklepionym kolebkowo oraz prześwitem w górnej kondygnacji. Dach namiotowy, kryty blachą. W 1975 roku w kościele umieszczono pamiątkową tablicę, w 100-lecie skatowania małej dziewczynki z Ruskowa - Teresy Midzickiej, przez Kozaków pod rozkazami naczelnika Klimenki.

Kościół w Łysowie

Zespół dworski tj. ruina dworu, pozostałość parku w Łysowie

W Łysowie, w części południowo-wschodniej, na wyraźnym wzniesieniu znajdują się pozostałości założenia dworskiego z końca XVIII w. Nieistniejący już dzisiaj dwór wzniesiony był dla Kuczyńskich lub Humnickich. Był to dwór drewniany, konstrukcji zrębowej, częściowo obmurowany i otynkowany. Frontem zwrócony w kierunku południowo-wschodnim. Bryła parterowa na planie prostokąta, z dwiema prostokątnymi oficynami po bokach dziedzińca, połączone z nimi dwuosiowymi łącznikami. Układ wnętrza dwutraktowy, z sienią na osi. Na osi ryzality zwieńczone trójkątnymi szczytami, dach czterospadowy. Obecnie z dworu pozostały szczątki fundamentów i podmurówki. Z dawnej kompozycji parkowej otaczającej dwór, pozostało niewiele. Jednakże nadal godna uwagi jest przede wszystkim dobrze zachowana aleja parkowa ze wspaniałymi okazami lip oraz kompleks malowniczo położonych stawów. W południowej części założenia, przy drodze polnej, ustawiona jest oryginalna drewniana, dziewiętnastowieczna kapliczka słupowa z wnęką zakończoną półkuliście i dekorowaną stylizowanymi promieniami. W latach 1889-1890 we dworze przebywał Stefan Żeromski, jako nauczyciel dzieci ówczesnej właścicielki Anieli Rządźewskiej. Obserwacje i przeżycia pisarza związane z tym terenem, znalazły odzwierciedlenie w takich utworach jak: „Przedwiośnie”, „Oko za oko”, „Niedobitek”, „Uroda życia”, a także w „Dziennikach”.

Zespół dworski w Łysowie

Zespół kościoła tj. kościół, brama-dzwonnica w Przesmykach

Zespół kościoła parafialnego w Przesmykach usytuowany jest w centrum wsi. Zaliczany jest do najcenniejszych osiemnastowiecznych obiektów drewnianych w południowej części Podlasia.

Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła w swej wsi ufundowali Przesmyccy. Nie wiemy, kiedy to dokładnie nastąpiło, ponieważ nie zachował się dokument fundacyjny. Jednak z całą pewnością należy datować to wydarzenie na I połowę XV wieku. W następnej połowie tego wieku znamy już kilku plebanów z Przesmyk występujących w źródłach. Pierwszym z nich był Bartłomiej, który w 1453 r. wziął w zastaw grunt w Przesmykach. Żył jeszcze w 1458 r., gdy świadczył na dokumencie sprzedaży wójtostwa w Rudzie. Jego następcą – Tomasz musiał należeć do grona zaufanych biskupa łuckiego Jana Łosowicza. W 1464 r. świadczył w dokumencie nadania przez tegoż biskupa wójtostwa w Skrzyszewie, a w następnym roku w dokumencie lokacyjnym miasta Janowa (dawniej Parchowa). Razem z nim świadczył na obu dokumentach także rycerz Jan Przesmycki, dworzanin biskupa. W 1468 r. pleban Tomasz po przeniesieniu Jana Łosowicza na biskupstwo wileńskie, w jego imieniu uiszczał w kurii rzymskiej opłaty związane z tą czynnością. Być może od biskupa Łosowicza uzyskał jakieś beneficjum w diecezji wileńskiej, ponieważ od 1470 r. plebanem w Przesmykach był ks. Wojciech, znany do 1481 r.

Pierwotny drewniany kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła, został spalony przez Szwedów w 1657 r. Regest poborowy z czasów Stefana Batorego w roku 1580 podaje, że parafia przesmycka była jedną z najrozleglejszych w ówczesnym powiecie drohickim i liczyła

27 wsi. Obecny kościół wzniesiono z drewna w 1776 r., staraniem proboszcza Ludwika Wessla. Został konsekrowany przez biskupa Jana Szykowskiego w 1783 r.

Kościół o konstrukcji zrębowej, reprezentuje typ świątyni bazylikowej, wzniesionej na planie prostokąta, trzynawowy, z węższym prezbiterium zamkniętym ścianą prostą. Po obu stronach prezbiterium prostokątne zakrystia i skarbiec. Nad zakrystią i skarbcem loże kolatorskie, otwarte do prezbiterium zdwojonymi oknami we wspólnej wnęcie zamkniętej odcinkowo. Nawy boczne otwarte do głównej trzema arkadami zakończonymi odcinkowo, wspartymi na słupach. Górne partie ścian nawy i ściany prezbiterium rozcłonkowane pilastrami. Chór muzyczny drewniany, nadwieszony balkonowo, z ażurową balustradą. Wnętrze przekryte stropem. Bryła prostopadłościenna, dach na nawę główną dwuspadowy, nad nawami bocznymi dachy pulpitowe.

Wewnątrz na wyposażeniu świątyni ołtarz główny oraz boczne, datowane na XVIII wiek, które zostały przeniesione z Siemiatycz. Przed kościołem stoi na osi murowana dzwonnica-brama z przejściem ze sklepieniem kolebkowo-krzyżowym, wzniesiona po 1869 roku. Przed dzwonnica, na osi założenia kościelnego ustawiono figurę „Chrystusa Niosącego Krzyż”. W zespole kościoła od strony wschodniej znajduje się dziewiętnastowieczna drewniana organistówka będąca świetnym przykładem podlaskiego budownictwa drewnianego.

Kaplica cmentarna w Przesmykach

Z XIX wieku pochodzi kaplica cmentarna (1862 rok), poświęcona przez ówczesnego proboszcza parafii księdza Prokopa Jarockiego. Neogotycka. Murowana ze szczytem trójkątnym. Fundatorką jej była Urszula Topczejewska, właścicielka części szlacheckiej

w Przesmykach. Jako obiekt sakralny nie posiada żadnych przywilejów. Wewnątrz kaplicy znajdują się rzeźby ludowe z połowy XIX wieku św. Kazimierza i św. Jacka.

Kaplica cmentarna w Przesmykach

Kopiec Piłsudskiego w Zawadach

Obiekt wyróżniający Gminę Przesmyki, w skali kraju, poświęcony Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu znajduje się w Zawadach (Majówce). Zajmuje on szczególne miejsce ze względu na swą historię oraz formę upamiętnienia i wyróżnia gminę Przesmyki w skali Polski. Pomysłodawcą budowy kopca był Czesław Dylewicz, miejscowy nauczyciel. W pierwszych planach miał to być kopiec usypany przez jedna wieś – Rzewuski Zawady. Trzech gospodarzy z Rzewusk Zawad: Mężyński Zygmunt, Sałata Stanisław i Wyrzykowski Stanisław, ze swych parcel w miejscu zwanym Majówka, ofiarowali razem kilkaset metrów kwadratowych gruntu leżącego od północnej strony szosy Siedlce– Łosice. Na wieść o zamiarze sypania kopca, akces do jego budowy zgłosiły wszystkie wsie gminy Przesmyki.

Symboliczne sypanie kopca przez całą gminę Przesmyki, przy obecności starosty powiatu siedleckiego St. Gulińskiego, rozpoczęło się 12 maja 1936 r. W tym dniu w Łosicach odbyło się zebranie interesujących się budową kopca, na którym wybrano Komitet Budowy Kopca. Przewodniczącym Komitetu został wybrany starosta Guliński, zastępcą przewodniczącego Czesław Dylewicz. Dokładny projekt kopca opracował nauczyciel gimnazjum z Siedlec - Jan Komar. Plan budowy kopca uzyskał potem aprobatę Naczelnego Komitetu Uczczenia Pamięci Marszałka Piłsudskiego. Do prac przy sypaniu kopca włączyli się mieszkańcy całego powiatu. Trwały one dwa lata. Szacuje się, że kopiec usypano z około

30 tys. jednokonnych wozów ziemi. Przeliczając na pracę pojedynczego robotnika, przepracowano przy jego realizacji ok. 1500 dni roboczych. U podstawy kopiec miał 22 m średnicy i wysokości 13 m. Na wierzchołek wiodła serpentynowa ścieżka. Na szczycie ustawiono dwa granitowe głazy sprowadzone z dwóch wsi o charakterystycznych nazwach: Kamianki Lackie i Kamianki- Czabaje. Jeden głaz stanowił podstawę, a na drugim wyryto napis: „JÓZEFOWI PIŁSUDSKIEMU/ ZIEMIA SIEDLECKA/1936 R.” Na ogólnopolską uroczystość otwarcia kopca w dniu 15 maja 1938 r. przybyły najwyższe władze państwowe z Prezydentem Ignacym Mościckim i Naczelnym Wodzem Sił Zbrojnych Marszałkiem Edwardem Śmigłym-Rydzem na czele. Dla uczestników uroczystego odsłonięcia kopca podstawiono dwa specjalne pociągi zatrzymujące się w pobliżu wsi Rzewuski Zawady. Do Majówki przybyli uczestnicy nawet z Warszawy i różnych stron Polski.

Prezydent Ignacy Mościcki w otoczeniu wielu ministrów, wojewodów i generałów uczestniczył w uroczystej mszy polowej. Odprawiał ją bp sufragan diecezji siedleckiej Czesław Sokołowski, który następnie przy wtórze 21 salw armatnich dokonał odsłonięcia kopca. Uroczystość zakończyła defilada wojska, harcerzy, banderii włościan i młodzieży szkolnej. Przebieg uroczystości transmitowały wszystkie polskie rozgłośnie radiowe. Kopiec przetrwał okupację, ale po wojnie zakopano pomnik, zniszczono serpentynowe ścieżki. W latach 80-tych XX w. podjęto starania o przywrócenie oryginalnego, pierwotnego wyglądu kopca. Pomnik odkopano i ustawiono na poprzednim miejscu, postawiono też wysoki krzyż metalowy i wycięto dziko rosnące krzewy. Ponowne odsłonięcie odrestaurowanego kopca Marszałka Józefa Piłsudskiego odbyło się 2 listopada 1988 r.

Kopiec Piłsudskiego w Zawadach

W gminie występują również liczne obiekty zainteresowania konserwatorskiego oraz postulowane do wpisu do rejestru zabytków.

2.2 Infrastruktura techniczna

2.2.1 Komunikacja publiczna

Na terenie Gminy Przesmyki komunikację publiczną na trasach Siedlce - Łosice świadczą prywatne firmy przewozowe. Częstotliwość kursów oraz wielkość środków transportu uzależnione są od liczby osób korzystających z transportu.

Przez południowo-wschodnią część gminy przebiega również linia kolejowa relacji Siedlce – Hajnówka z jednym przystankiem kolejowym w miejscowości Cierpigórz. Linia ta ma znaczenie głównie dla mieszkańców przyległej do niej wsi Cierpigórz i Zawady.

2.2.2 Wodociągi i kanalizacja

Obecnie cały obszar gminy jest zwodociągowany. Administrowaniem i eksploatacją sieci wodociągowej w gminie od 2000 r. zajmuje się Związek Komunalny Paprotnia z siedzibą w Paprotni. Jest to związek międzygminny trzech gmin Przesmyki, Repki i Paprotnia. Teren Gminy Przesmyki zaopatrywany jest w wodę pitną z trzech ujęć: wody Paprotnia, Dąbrowa i Kamianki-Czabaje.

Gmina Przesmyki posiada uregulowany system zaopatrzenia w wodę, korzystanie z wodociągów zapewnia bezpieczeństwo sanitarne poprzez dostarczanie wody pitnej dobrej jakości. Mieszkańcy gminy są zaopatrywani w wodę pochodzącą z ujęć podziemnych. Wszystkie miejscowości w gminie posiadają sieć wodociągową za wyjątkiem nielicznych zabudowań kolonijnych. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 100%. Budowa sieci pozwoliła na nieograniczony dostęp do wody. Fakt ten ma duże znaczenie szczególnie teraz, kiedy okresy suszy występują coraz częściej i są coraz dłuższe.

Długość sieci wodociągowej i liczbę przyłączy z poszczególnych ujęć wody przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 2

Długość sieci wodociągowej i przyłączy z poszczególnych ujęć wody

Ujęcie wody	Długość sieci (mb)	Długość przyłączy (mb)	Ilość przyłączy (szt.)
Paprotnia	43 300	12 500	457
Dąbrowa	33 200	10 400	298
Kamianki-Czabaje	7 300	4 600	160
Razem:	83 800	27 500	915

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Związku Komunalnego w Paprotni

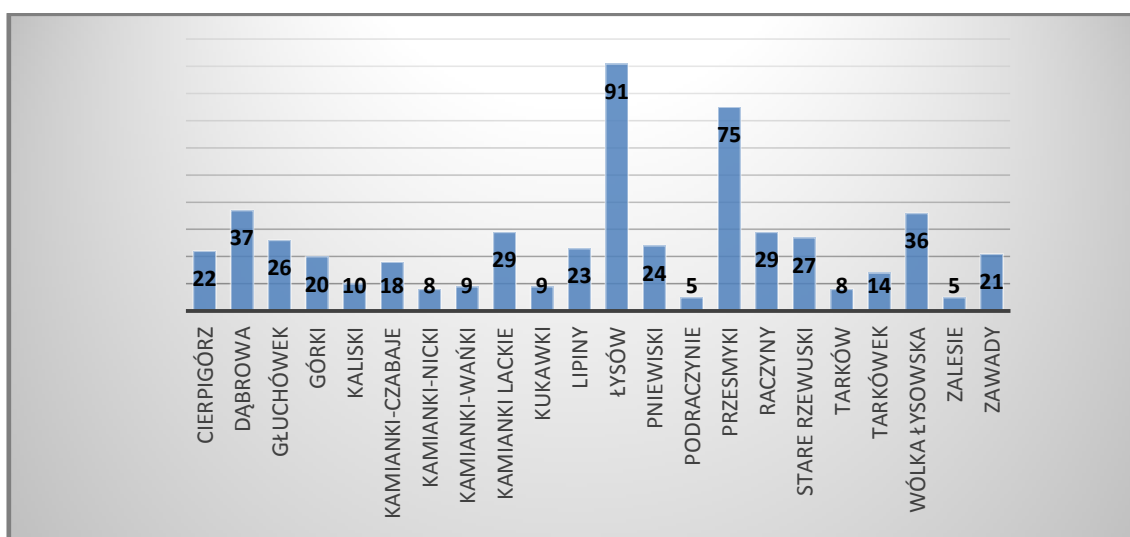
Sanitacja Gminy

W zakresie kanalizacji sanitarnej Rada Gminy Przesmyki uchwałą z 2002 r. przyjęła „Program Sanitacji Gminy Przesmyki poprzez budowę biologicznych oczyszczalni przydomowych”. Od 2004 r. przy wsparciu funduszy krajowych i Unii Europejskiej wybudowano łącznie 546 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowań zagrodowych o przepustowości od 2-10 RLM oraz 5 dla obiektów komunalnych:

- Urząd Gminy w Przesmykach – 3,2m³/d
- Zespół Szkół w Przesmykach – 11,0 m³/d
- Zespół Szkół w Łysowie – 5,8 m³/d.
- Przedszkole w Przesmykach – 1,8 m³/d
- Gminny Ośrodek Kultury – 1,8 m³/d.

Wykres nr 1

Liczba zamontowanych przydomowych oczyszczalni ścieków w poszczególnych miejscowościach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Przesmykach

2.2.3 Komunikacja drogowa

Sieć dróg na terenie gminy stanowią drogi wojewódzkie, powiatowe, gminne oraz drogi wewnętrzne. Gmina Przesmyki posiada wystarczająco rozbudowaną sieć dróg jednak wiele z nich jest w złym stanie technicznym. W ostatnich latach został zmodernizowany główny ciąg drogowy biegnący przez teren gminy droga powiatowa Mordy – Łosice łącząca dwa miasta powiatowe Siedlce i Łosice. Długość dróg publicznych na terenie gminy wynosi około 111 km, w tym drogi powiatowe około 61 km, drogi gminne 51 km. Na terenie gminy występuje również krótki odcinek drogi wojewódzkiej - 0,5 km. Nawierzchnię twardą ulepszoną posiada prawie 85% dróg powiatowych.

Sieć dróg publicznych na terenie Gminy Przesmyki przedstawia się następująco:

- twarda ulepszona bitumiczna: 19 km;
- twarda nieulepszona brukowcowa: 1km;
- twarda nieulepszona tłuczniowa: 13km;
- gruntowa wzmocniona żwirem, itp.: 6 km;
- gruntowa naturalna (z gruntu rodzimego): 12 km.

2.2.4 Gospodarka odpadami

Realizując postanowienia znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach właściciele nieruchomości zobowiązani są do prowadzenia selektywnego zbierania odpadów.

Mieszkańcy segregują odpady komunalne na następujące frakcje:

1. Odpady z grupy podstawowej:

- niesegregowane odpady komunalne;
- odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji oraz odpady zielone,
- papier i tektura
- szkło
- tworzywa sztuczne
- metal oraz odpady wielomateriałowe

2. Odpady z grupy dodatkowej

- przeterminowane leki i chemikalia;
- zużyte baterie i akumulatory;

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
- meble i inne odpady wielkogabarytowe;
- odpady budowlane i rozbiórkowe;
- zużyte opony.

Odpady od mieszkańców odbierane są przez podmiot, który dostarcza je do Regionalnej Instalacji Przetwarzania i Odpadów Komunalnych zlokalizowanej w Woli Suchożebrskiej.

2.2.5 Energetyka i gazownictwo

Przez teren gminy Przesmyki przebiega kilka ponadlokalnych linii elektroenergetycznych realizujących infrastrukturalne połączenia zewnętrzne tej Gminy z gminami sąsiednimi. Pracują one w systemie sieci dystrybucyjnych stanowiących własność PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa Rejon Energetyczny Siedlce łącząc się z sieciami PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin Rejon Energetyczny Łosice. Są to:

- a) jednotorowa linia wysokiego napięcia 110kV Siedlce - Łosice, która przebiega przez grunty trzech południowych wsi gminy: Głuchówek, Cierpigórz i Zawady;
- b) magistralne linie średniego napięcia 15kV:
 - Łosice - Korczew
 - Siedlce - Łosice,
 - Siedlce - Hołubla (trzon linii biegnie poza gminą Przesmyki, jednak na jej teren wchodzi odgałęzienie o relacji Knychówek w gm. Korczew – Kamianki- Wańki)

Przez grunty trzech wsi: Głuchówek, Cierpigórz i Zawady, przebiega jednotorowa linia napowietrzna wysokiego napięcia WN 110kV. Linia wchodzi w skład dystrybucyjnego systemu sieci stanowiących własność operatora PGE Dystrybucja S.A Oddział Warszawa, łącząc się na terenie gminy Łosice z urządzeniami WN 110kV będącymi już własnością PGE Dystrybucja S.A Oddział Lublin. Linia ma bardzo duże znaczenie w systemie zasilania powiatu siedleckiego i łosickiego, łączy ze sobą w układzie pierścieniowym stacje 110/15kV Siedlce Przemysł i 110/15 kV Łosice. Linia wykonana jest na słupach kratowych przewodami o przekroju 120 mm², wymaga więc modernizacji – wymiany przewodów na przekrój 240 mm². W najbliższej przyszłości linia zostanie wprowadzona do wybudowanej w gminie Siedlce systemowej stacji 400/110 kV Siedlce Ujrzanów.

Linie o wysokim poziomie napięć są źródłem promieniowania elektromagnetycznego oraz hałasu, stanowią też istotne zakłócenie krajobrazu. Przez gminę Przesmyki linia WN 110 kV biegnie głównie terenami rolnymi, fragmentarycznie leśnymi, w niewielu miejscach

zbliżają się do obszarów rozproszonej zabudowy zagrodowej. Lokalizacja w pobliżu linii wysokiego napięcia obiektów kubaturowych odpowiadać musi ustaleniom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1883), które określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od linii 110kV, budowanych na różnych słupach, według różnych katalogów, przyjmuje się w oparciu o obliczenia i pomiary praktyczne, że bezpiecznymi odległościami budynków mieszkalnych od rzutu skrajnych przewodów linii napowietrznych dla linii 110 kV jest odległość ok. 19 m w obie strony od osi linii.

Gmina Przesmyki nie posiada na swym terenie stacji dystrybucyjnej 110/15kV, zasilana jest więc w podstawowym układzie pracy sieci SN ze stacji 110/15 kV zlokalizowanych w Siedlcach i Łosicach. Obydwie stacje (*Siedlce Przemysł i Łosice*) posiadają po dwa transformatory 110/15 kV o mocach wystarczających do pokrycia obecnego i perspektywicznego zapotrzebowania na moc i energię elektryczną gmin leżących w zasięgu ich obsługi, w tym gminy Przesmyki.

W planach rozwojowych PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa przewiduje się w okresie perspektywicznym budowę stacji dystrybucyjnej 110/15 kV w Korczewie, co będzie miało istotny wpływ na poprawę parametrów zasilania również gminy Przesmyki.

Dostawa energii elektrycznej na teren gminy Przesmyki odbywa się obecnie za pośrednictwem trzech linii magistralnych SN o relacjach: Siedlce- Łosice (ŁOS-1), Siedlce - Hołubla (SDL-25) i Łosice – Korczew (ŁOS-2). Na teren Gminy wchodzi jeszcze trzy odgałęźne linie SN 15kV o relacjach:

- Knychówek (gm. Korczew) – Kamianki -Wańki
- Niemojki (gm. Łosice) – Przesmyki
- Stara Wieś (gm. Mordy) – Pniewski.

Największe znaczenie w podstawowym zasilaniu Gminy ma linia magistralna Siedlce – Łosice, która w podstawowym układzie pracy zasila około połowy (49%) pracujących w gminie lokalnych stacji 15/0,4 kV. Linia wymaga modernizacji polegającej na przebudowie jej odcinka na linię o większym przekroju przewodów. Następną pod względem znaczenia w zasilaniu gminy Przesmyki w energię SN 15 kV jest magistrala Łosice – Korczew zasilająca 35% gminnych stacji 15/0,4 kV. Ostatnią magistralą w układzie zasilania gminy jest linia Siedlce – Hołubla, która jest źródłem energii SN 15 kV dla 16% lokalnych stacji 15/0,4 kV pracujących w gminie.

Magistralne linie SN wyposażone są w sterowane radiowo rozłączniki manewrowe umożliwiające przełączanie kierunków zasilania w przypadkach awaryjnych i pracach konserwacyjnych.

Lokalne sieci dystrybucyjne tworzą urządzenia (stacje trafo 15/0,4 kV wraz z zasilającymi je odcinkami linii SN 15kV, linie niskiego napięcia nN 0,4 kV z przyłączami), których zadaniem jest zaopatrzenie w energię elektryczną niskiego napięcia odbiorców poszczególnych wsi. W gminie Przesmyki urządzenia lokalne to niemal wyłącznie promieniowo zasilane sieci napowietrzne. W okresie ostatniej dekady rozpoczął się proces stosowania nowych technologii, materiałów i urządzeń w budowie napowietrznych sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia. Są to jednosłupowe stacje trafo 15/0,4 kV na żerdziach wirowanych, izolowane przewody linii napowietrznych, które są bezpieczniejsze w eksploatacji, wymagają mniejszych odległości ochronnych, są również mniej narażone na działanie zjawisk atmosferycznych.

Najnowszym trendem jest stosowanie na terenach wiejskich linii kablowych i wewnątrzowych stacji trafo 15/0,4 kV.

W odniesieniu do stacji trafo 15/0,4 kV pracujących w Gminie sytuacja przedstawia się następująco:

- stacje najstarsze z lat 60- tych, typu ŻH 15 – 11 szt. (17,2%)
- stacje z lat 70-tych typu STSb20/125 i STSa20/100 – 20 szt. (30,8%),
- stacje typu STSa20/100 i STSa20/250 z lat 80-tych – 22 szt. (34,8%)
- stacje nowe na słupach wirowanych – 11 szt. (17,2%).

Jak widać z powyższego zestawienia, stacji pracujących około i ponad 40 lat, czyli w pełni zdekapitalizowanych technicznie jest 31 sztuk (48%), natomiast jedynie 11 stacji (17,2%) to stacje najnowsze.

Na terenie Gminy w rejonie wsi Zawady przebiega magistrala przesyłowa gazu ziemnego, gazociągu wysokiego ciśnienia DN 700 „Rembelszczyzna”, relacji Hołowczyce-Rembelszczyzna. We wsi Zawady zlokalizowany jest przyłączeniowy zespół zaporowo-upustowy.

W Gminie funkcjonuje system gazownictwa bezprzewodowego, który w dostatecznym stopniu zaspokaja potrzeby mieszkańców. Biorąc pod uwagę rozproszoną zabudowę wsi oraz uwarunkowania finansowe należy uznać, że system gazyfikacji bezprzewodowej jest w Gminie uzasadniony i jedyny możliwy.

2.3 Gospodarka

2.3.1 Działalność gospodarcza

Gmina Przesmyki jest gminą wiejską o rolniczym charakterze. Głównym źródłem utrzymania ludności jest praca w rolnictwie. Na terenie Gminy Przesmyki ma siedzibę 119 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, tj. 356 w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Spośród nich 67% to mikroprzedsiębiorstwa (o liczbie pracujących do 9).

Tabela nr 3

Wykaz podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
podmioty gospodarki narodowej ogółem	128	108	111	113	112	119
sektor publiczny – ogółem	14	14	14	14	14	14
sektor publiczny – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	11	11	11	11	11	11
sektor prywatny – ogółem	114	94	97	99	98	105
sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	96	76	79	79	78	86
sektor prywatny – spółki handlowe	2	2	2	3	3	3
sektor prywatny – spółdzielnie	3	3	3	3	3	2
sektor prywatny – fundacje	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	8	8	8	8	8	8

Źródło: GUS

Dla rozszerzenia spojrzenia na kwestię gospodarki Gminy Przesmyki przedstawiono poniżej aktualne dane z dnia 31.12.2015 r. o przedsiębiorcach, będących osobami fizycznymi, pochodzące z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Dodatkowym atutem poniższych statystyk jest uwzględnienie przez nie w znacznym stopniu realnej sytuacji w sferze przedsiębiorczości (ujęcie podmiotów aktywnych oraz

zawieszonych, uniknięcie wliczenia w statystyki podmiotów nieaktywnych, które nie wypełniły obowiązku wyrejestrowania z REGON).

Tabela nr 4

Struktura podmiotów gospodarki narodowej (osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) w Gminie Przesmyki w latach 2010-2015

Sekcje PKD 2007	Liczba działalności
A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11
C – Przetwórstwo przemysłowe	9
F – Budownictwo	17
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	15
H - Transport i gospodarka magazynowa	4
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4
J - Informacja i komunikacja	1
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5
Razem	76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CEIDG

Posługując się Polską Klasyfikacją Działalności, można zauważyć, że trzema sekcjami, w których działa najwięcej podmiotów gospodarczych w Gminie Przesmyki są: **Sektor F** – budownictwo, **Sektor G** - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, **Sektor A** – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

2.3.2 Rynek pracy

Na terenie Gminy Przesmyki występuje niskie bezrobocie. Stopa bezrobocia jest niższa niż w kraju, województwie czy powiecie. Uwarunkowane jest to tym, że ludność zamieszkująca gminę utrzymuje się głównie z pracy na gospodarstwie rolnym. Osoby młode przeprowadzają się do dużych aglomeracji lub wyjeżdżają za granicę w poszukiwaniu pracy. Poniższa tabela przedstawia porównanie stopy bezrobocia w latach 2010-2015.

Tabela nr 5

Stopa bezrobocia w latach 2010-2015

Stopa bezrobocia				
Lata	Polska	Woj. mazowieckie	Powiat siedlecki	Gmina Przesmyki
2010	12,3	9,4	10,5	6,0
2011	12,5	9,9	10,9	5,8
2012	13,4	10,8	12,0	6,5
2013	13,4	11,0	13,0	7,3
2014	11,5	9,8	10,4	5,4
2015	9,8	8,4	9,0	4,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL)

Stan bezrobocia w Gminie Przesmyki, w latach 2010-2015 przedstawiał się następująco:

Tabela nr 6

Stan bezrobocia w Gminie Przesmyki w latach 2010-2015

	Jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	123	120	134	148	107	96
mężczyźni	osoba	64	59	70	85	69	63
kobiety	osoba	59	61	64	63	38	33
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	6,0	5,8	6,5	7,3	5,4	4,9
mężczyźni	%	5,5	5,1	6,1	7,4	6,1	5,7
kobiety	%	6,5	6,8	7,1	7,3	4,5	3,9
PRACUJĄCY WEDŁUG INNEGO PODZIAŁU NIŻ PKD							
Pracujący wg płci w gminach							
ogółem	osoba	105	103	116	103	107	121
mężczyźni	osoba	22	25	38	25	22	37
kobiety	osoba	83	78	78	78	85	84
Pracujący na 1000 ludności							
ogółem	osoba	29	29	33	30	31	36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL)

Jak wynika z przedstawionych danych zmiany liczby bezrobotnych nie są gwałtowne. Sytuacja kobiet na lokalnym rynku pracy z roku na rok ulega poprawie. Udział bezrobotnych kobiet był mniejszy niż bezrobotnych mężczyzn.

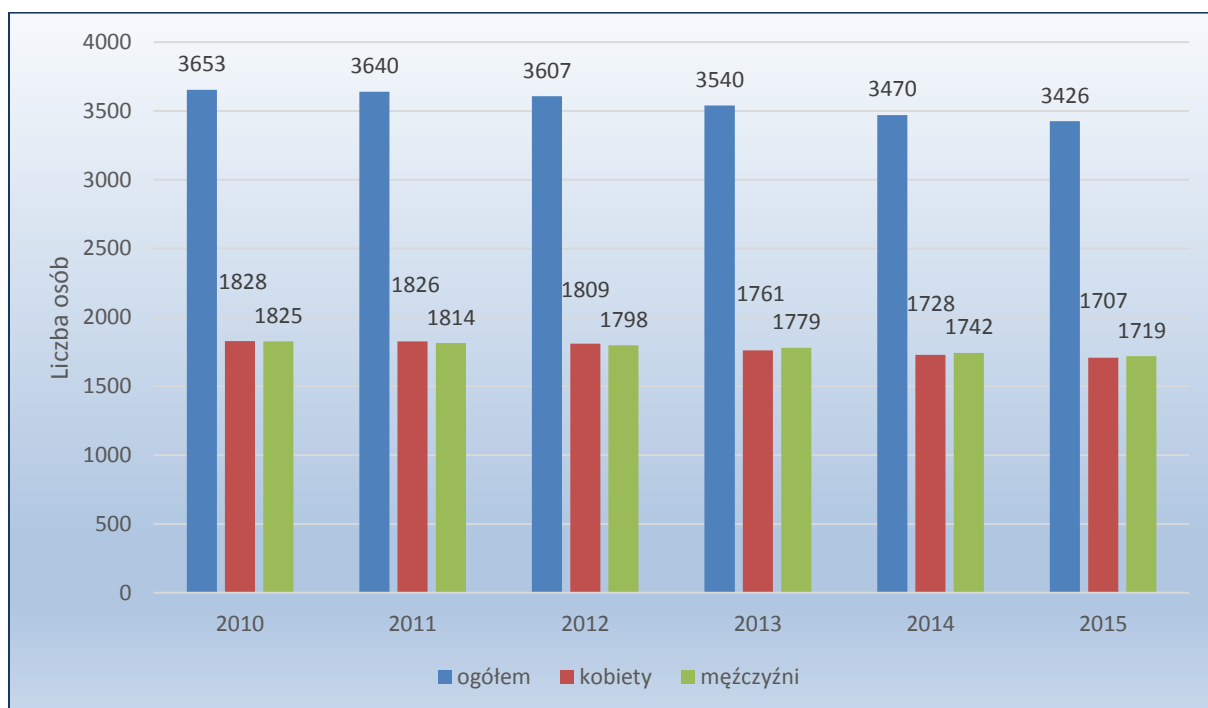
2.4 Społeczeństwo

2.4.1 Demografia

Gmina Przesmyki boryka się problemami demograficznymi, ze względu na peryferyjne położenie, brak rozwiniętego przemysłu i produkcji. Sytuacja kryzysu demograficznego może się pogłębiać i generować kolejne problemy rozwojowe. Wpływają na to konsekwencje procesów, jak obniżony od wielu lat współczynnik dzietności, który jest już dużo niższy od tzw. prostej zastępowalności pokoleń, wzrastająca emigracja ludności za granicę i do większych ośrodków miejskich lub metropolitalnych.

Wykres nr 2

Liczba ludności Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji Ludności Gminy Przesmyki

Na dzień 31.12.2015 r. w Gminie Przesmyki odnotowano 3426 mieszkańców. W ciągu pięciu lat liczba mieszkańców zmniejszyła się o 227 osób, uznając najświeższe dane. Liczba ta jest jednak z pewnością zaniżona, ponieważ opiera się na danych rejestrowanych, a ze względu na sytuację w gminie, czy szerzej w kraju, wielu mieszkańców zostało zmuszonych do emigracji, przede wszystkim zarobkowej. Nie wszyscy z tych, którzy podjęli decyzję o wyjeździe decyduje się na wymeldowanie, niektórzy wykonują pracę w tzw. trybie wahadłowym (część roku spędzają za granicę, część na obszarze zameldowania). Na niestabilną sytuację demograficzną wpływają także migracje okresowe (sezonowe - np. wakacyjne) oraz migracje osób starszych w wieku poprodukcyjnym. Wśród konsekwencji

społecznych wyludniania się i emigracji są: rozluźnienie więzi rodzinnych, spadek liczby zawieranych małżeństw i urodzeń, starzenie się ludności oraz wypływ najbardziej aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców poza granice gminy.

Wykres 3

Liczba ludności w miejscowościach Gminy Przesmyki wg stanu na 31.12.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji Ludności Gminy Przesmyki

Tabela 7

Stan i dynamika liczby mieszkańców w Gminie Przesmyki w latach 2010-2015

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba⁴ mieszkańców	3653	3640	3607	3540	3470	3426
Liczba urodzeń	42	32	29	28	28	30
Liczba zgonów	63	41	52	48	73	46
Przyrost naturalny	-21	-9	-23	-30	-45	-16
Saldo migracji	-20	-4	-10	-37	-25	-28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji Ludności Gminy Przesmyki

Jak wynika z przedstawionej powyżej tabeli w badanym okresie ubytek ludności z tytułu ruchu naturalnego wyniósł średnio 22 osoby, a z tytułu migracji stałej – średnio 19 osób.

⁴ Na dzień 31 grudnia

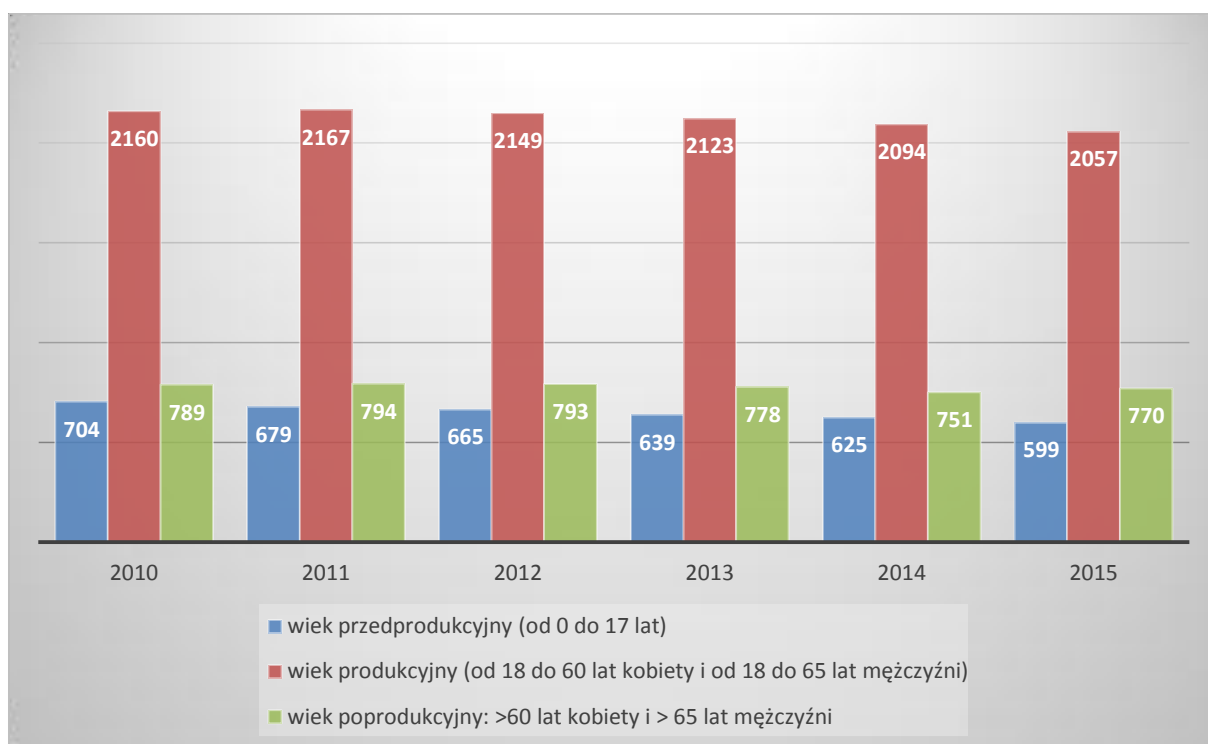
W ostatnich latach obserwowany jest spadek liczby osób w wieku produkcyjnym.

W najbliższych latach należy się liczyć ze zwiększeniem liczebności generacji w wieku poprodukcyjnym (60 i więcej lat kobiety, 65 i więcej lat mężczyźni), gdyż generację tę już zaczęły zasilać liczne roczniki z powojennego wyżu demograficznego. Sytuacja ta w skali Gminy zwiększy i tak bardzo wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym, a więc świadczeniobiorców ZUS i KRUS.

Generacja ludności w wieku produkcyjnym, zacznie się stopniowo kurczyć, gdyż będą ją zasilać roczniki o coraz mniejszej liczebności. Z drugiej zaś strony roczniki o dużej liczebności z powojennego wyżu demograficznego będą osiągać wiek emerytalny.

Wykres 4

Ludność według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji Ludności Gminy Przesmyki

2.4.2 Bezpieczeństwo publiczne

W Gminie funkcjonuje sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: Dąbrowa, Kamianki Lackie, Kukawki, Łysów, Pniewiski i Przesmyki.

Jednostka OSP Przesmyki wchodzi w skład Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego, pozwalającego na ujednolicenie i koordynację działań ratowniczych

podejmowanych wspólnie z Państwową Strażą Pożarną. Zrzeszeni w ramach OSP strażacy wykonują szereg zadań o charakterze społecznym, w tym przede wszystkim służąc pomocą organizacyjną w trakcie imprez o charakterze kulturalnym, sportowym, integracyjnym, także w wymiarze masowym oraz inicjując własne działania na rzecz ochrony środowiska, popularyzacji wiedzy na temat zagrożeń, podnoszenia sprawności fizycznej i gotowości bojowej.

W celu podniesienia bezpieczeństwa uczniów przy Zespole Szkół w Przesmykach zainstalowano w 2013 r. kamerę obejmującą swym zasięgiem plac przy szkole.

Za stan bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Przesmyki odpowiedzialny jest Komisariat Policji w Mordach. Na terenie Gminy znajduje się punkt przyjęć interesantów (budynek administracyjny ul. 11 Listopada 5 w Przesmykach).

Z prowadzonych badań społecznych wynika, że nie czujemy się bezpiecznie. Znajduje to odzwierciedlenie w statystykach – z roku na rok rośnie przestępczość (szczególnie kradzieże) i liczba wypadków na drogach. Zjawisko to jest konsekwencją wielu czynników, wśród których należy podkreślić wzrost rozwarstwienia społecznego (pogłębianie się obszarów biedy), zmniejszanie nakładów na utrzymanie służb porządku i bezpieczeństwa, coraz więcej pojazdów na drogach i ograniczone środki na budowę i utrzymanie dróg w należytym stanie.

2.4.3 Edukacja, oświata

Gmina Przesmyki zapewnia dostęp do usług w zakresie edukacji na poziomie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjum.

Zespół Szkół w Przesmykach

Zespół Szkół w Łysowie

Tabela nr 8

Liczba uczniów w latach 2010-2015 w placówkach oświatowych
na terenie Gminy Przesmyki

Lp.	SZKOŁA	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
1.	Szkoła Podstawowa w Przesmykach	132	129	138	124	118	107
2.	Szkoła Podstawowa w Łysowie	78	76	70	68	74	77
3.	Publiczne Gimnazjum w Przesmykach	70	65	61	60	59	63
4.	Publiczne Gimnazjum w Łysowie	46	58	63	62	51	44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Obsługi Szkół w Przesmykach

Zmniejszająca się liczba uczniów nie wpływa na obniżenie stopnia organizacyjnego szkół i dlatego koszt funkcjonowania oświaty w gminie nie będzie się zmniejszał. Dla usprawnienia funkcjonowania oświaty w gminie utworzone zostały zespoły szkół, w skład których wchodzi:

1. Zespół Szkół w Przesmykach - Szkoła Podstawowa
 - Publiczne Gimnazjum
 - Przedszkole
2. Zespół Szkół w Łysowie
 - Szkoła Podstawowa
 - Gimnazjum Publiczne
 - Przedszkole

Działające na terenie gminy dwa przedszkola obejmują opieką wychowawczą dzieci w wieku 3-6 lat, oraz 5-6-latków w ramach klasy „0”.

Tabela nr 9

**Liczba dzieci w przedszkolach na terenie Gminy Przesmyki
w latach 2010-2016**

Rok szkolny	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli	76	78	58	59	69	69
w tym 5 -6-latki	44	47	41	37	25	36
% dzieci w wieku przedszkolnym (bez 6-latków) objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do ogólnej liczby dzieci w wieku 3 – 5 lat	24,24	23,84	13,28	17,89	38,6	54,91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Obsługi Szkół w Przesmykach

Dane statystyczne nieubłaganie wskazują na ciągle postępujący na terenie Gminy Przesmyki niż demograficzny. Migracja ludzi młodych do ośrodków miejskich powoduje systematyczne zmniejszanie się liczby przedszkolaków i uczniów.

W zakresie edukacji gmina zrealizowała szereg projektów dofinansowanych ze środków unii europejskiej:

1. **„Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz podniesienie jakości kształcenia poprzez poprawę stanu i dostępności infrastruktury edukacyjnej sieci szkół w Gminie Przesmyki”**, realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013, Priorytet VII Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego, Działanie 7.2 Infrastruktura służąca edukacji.
Całkowita wartość projektu: 5 699 089,99 zł
Kwota dofinansowania: 4 794 339,20 zł – 85% kosztów całkowitych
Okres realizacji: październik 2008 r. – grudzień 2012r.
2. **„Radosna szkoła 2010”** – wartość projektu: 12 000 zł.
3. **„Nie jesteś sam!”**, współfinansowany przez Unię Europejską z EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji

w regionach, Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty, Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych.

Okres realizacji: 2 stycznia 2012 r. – 30 czerwca 2012 r.

Łączna kwota wsparcia: 60 000 zł.

4. **„W przyszłość bez barier”** - projekt systemowy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytetu IX – Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działania 9.1 „Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty” Poddziałania 9.1.2 „Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych” pod nazwą „W przyszłość bez barier”.

Realizacja w okresie od 01.09.2013 r. do 31.08.2014 r. w Szkole Podstawowej w Przesmykach i w Szkole Podstawowej w Łysowie.

Kwota przyznanego dofinansowania wynosi 60.000,00 zł.

5. **„Dziecięca akademii przyszłości”** – projekt systemowy współfinansowany ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013: Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach. Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty, Poddziałanie 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych.

Całkowita wartość projektu: 36 048 zł

Projekt realizowano w okresie 11.10.2012 – 30.06.2013 r.

6. **„Moja przyszłość”** – projekt systemowy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach, Działania 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty, Poddziałania 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grupy o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych.

Całkowita wartość projektu: 49 020 zł.

2.4.4 Opieka zdrowotna

Zadania podstawowej opieki zdrowotnej i ochrony zdrowia realizują niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „EWITA” w zakresie medycyny rodzinnej oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DENTOS” w zakresie usług stomatologicznych. Zakłady są zlokalizowane w sąsiedztwie siedziby Urzędu Gminy w Przesmykach. NZOZ „EWITA” posiada swoją placówkę również w miejscowości Łysów świadcząc usługi dla pacjentów z tego regionu gminy. Zmodernizowana baza lokalowa zapewnia wysoki standard obsługi pacjentów.

Usługi medyczne są dla mieszkańców gminy dostępne i właściwie zorganizowane.

W miejscowości Przesmyki funkcjonuje również apteka, która ułatwia dostęp mieszkańcom gminy do leków.

2.4.5 Problemy społeczne

Pomoc społeczna jest instytucją wspierania osób ubogich, zagrożonych marginalizacją, oraz wykluczeniem społecznym. Ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których sami nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Głównymi przyczynami braku możliwości przezwyciężenia trudności są występujące w środowiskach dysfunkcje wynikające m.in. z ubóstwa, sytuacji na rynku pracy (bezrobocie, brak stałej pracy), złego stanu zdrowia, niepełnosprawności, wielodzietności czy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Zjawisko ubóstwa ma wiele przyczyn – może ono być wywołane bezrobociem, niepełnosprawnością, ale także biernością życiową i brakiem odpowiedzialności.

Niepełnosprawnymi, są osoby, których stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi. Niwelowanie skutków niepełnosprawności oznacza odejście od społecznej izolacji tworzenie mechanizmów oraz instytucji ułatwiających tej kategorii osób integrację społeczną w środowisku zamieszkania, w pracy oraz w społeczności lokalnej.

Problemem, który wnosi ogromne spustoszenie moralne i emocjonalne jest alkoholizm i narkomania. Pauperyzacja społeczeństwa, załamanie się autorytetów, brak wzorców moralnych w wychowaniu, społeczna akceptacja nietrzeźwości – stanowią niektóre czynniki ściśle związane z pogłębianiem się skali tych problemów.

Wśród problemów, z którymi najczęściej zmagali się mieszkańcy gminy Przesmyki w 2015 r. dominują:

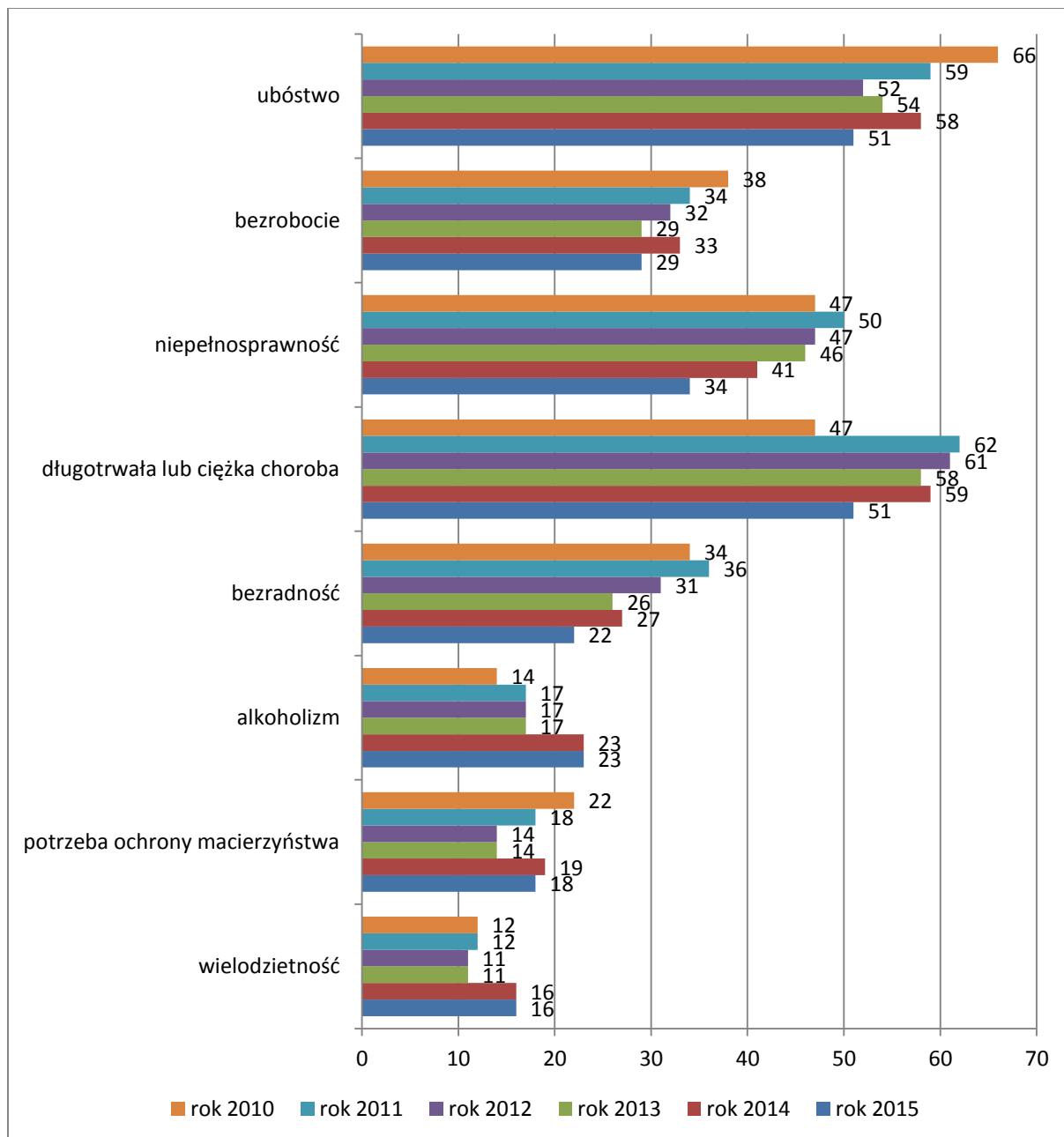
- długotrwała lub ciężka choroba – 51 rodzin, 171 osób (36,6 % rodzin objętych pomocą),
- ubóstwo - 51 rodzin, 174 osoby (36,6 % rodzin objętych pomocą),
- niepełnosprawność - 34 rodzin, 101 osób (24,5 % rodzin objętych pomocą),
- bezrobocie – 29 rodzin, 106 osób (20,8 % rodzin objętych pomocą),
- alkoholizm – 23 rodziny, 67 osób (16,5 % rodzin objętych pomocą),
- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 22 rodziny, 86 osób (15,8 % rodzin objętych pomocą),
- potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietności – 18 rodzin, 108 osób (12,9 % rodzin objętych pomocą).

Pomoc społeczna wspiera osoby potrzebujące w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwienia im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w Gminie Przesmyki została powołana jednostka organizacyjna - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Działania podejmowane przez pracowników socjalnych opierają się na dobrym rozpoznaniu potrzeb środowiska lokalnego i inicjowaniu sposobów ich zaspokajania.

Na terenie gminy realizowany jest również Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Program Przeciwdziałania Narkomanii które mają zapobiegać szerzeniu się uzależnień i przeciwdziałać marginalizacji i alienacji osób dotkniętych problemem alkoholowym i narkomanią.

Problemy z powodu których została przyznana pomoc w GOPS w Przesmykach w latach 2010 - 2015, kształtują się następująco:

Powody przyznania pomocy w GOPS Przesmyki w latach 2010-2015

Źródło: dane GOPS Przesmyki

Dane ukazane na przestrzeni ostatnich sześciu lat wskazują na utrzymujący się wysoki wskaźnik rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby i niepełnosprawności, a także wzrost ilości rodzin w których występuje problem alkoholizmu, bezrobocia i niepełnosprawności. Zaznaczyć należy, że często w poszczególnych rodzinach mamy do czynienia z kumulacją niekorzystnych zjawisk.

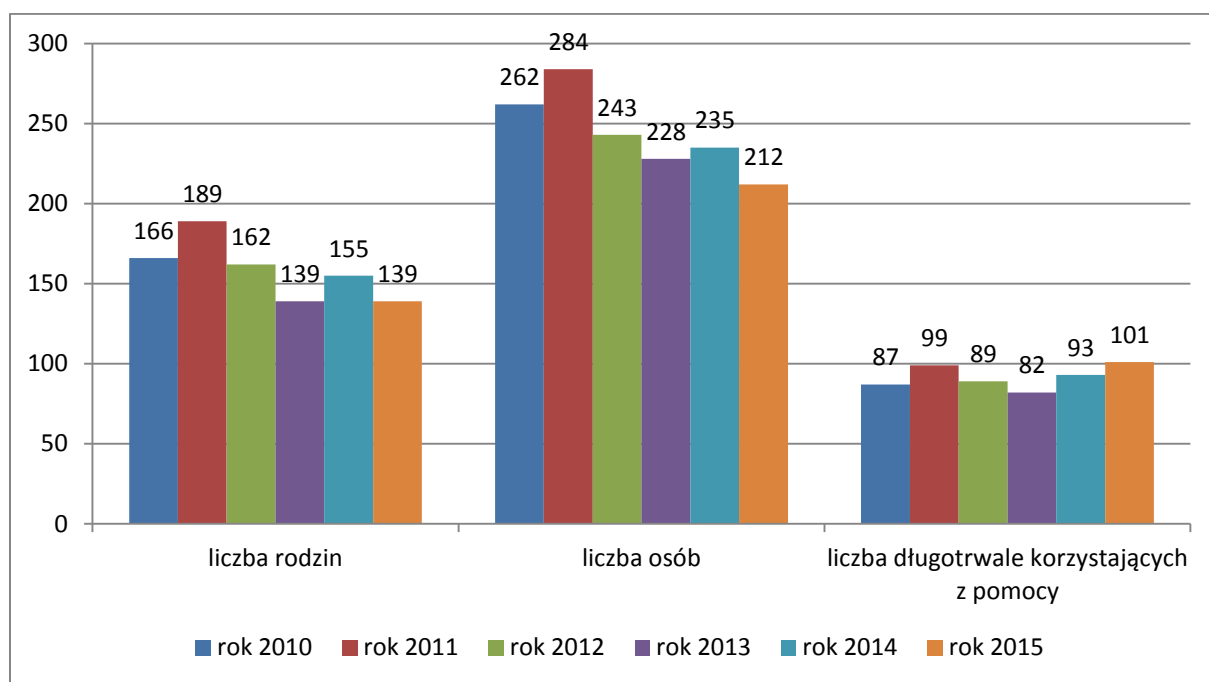
Długotrwałe pozostawanie bez pracy, narastające zjawisko ubóstwa, brak stabilizacji, powodują zagrożenie patologią i wykluczeniem społecznym.

Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w ostatnich 6 latach wynosiła:

- 2010 r. – 166 rodzin, 262 osoby korzystające z pomocy (w tym 87 długotrwanie),
- 2011 r. – 189 rodzin, 284 osoby korzystające z pomocy (w tym 99 długotrwanie),
- 2012 r. – 162 rodzin, 243 osoby korzystające z pomocy (w tym 89 długotrwanie),
- 2013 r. – 139 rodzin, 228 osób korzystających z pomocy (w tym 82 długotrwanie),
- 2014 r. – 155 rodzin, 235 osób korzystających z pomocy (w tym 93 długotrwanie),
- 2015 r. – 139 rodzin, 212 osób korzystających z pomocy (w tym 101 długotrwanie).

Wykres 6

Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2010-2015

Źródło: dane GOPS Przesmyki

Wykres przedstawia rzeczywistą liczbę rodzin i osób objętych świadczeniami pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przesmykach na przestrzeni ostatnich sześciu lat. Ilość osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej po wzroście w 2011r. w ostatnich latach nieznacznie maleje i stanowi około 7% ogółu mieszkańców gminy.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, które spełniają warunki określone w ustawie o pomocy społecznej przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów określonych w ustawie. Prawo to uwarunkowane jest obowiązkiem współdziałania klienta w rozwiązywaniu jego trudnej sytuacji życiowej. Świadczenia z pomocy społecznej nie mogą stanowić stałego źródła utrzymania, mają

natomiast wraz z pracą socjalną i profesjonalnym wsparciem doradczym doprowadzić do życiowego usamodzielnienia się osoby lub rodziny oraz ich integracji ze środowiskiem, a tym samym uniezależnienia się od systemu pomocy społecznej.

Miesięczny dochód osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc nie może być wyższy od kwoty tzw. kryterium dochodowego i ustalany jest na podstawie wywiadu środowiskowego, który wraz z niezbędną dokumentacją jest podstawą do wydania decyzji administracyjnej, w której określona zostaje forma przyznanej pomocy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przesmykach udziela pomoc potrzebującym mieszkańcom gminy realizując świadczenia z pomocy społecznej w formie:

- świadczeń pieniężnych (zasiłek stały, zasiłek okresowy i zasiłek celowy), oraz,
- świadczeń niepieniężnych (posiłek, ubranie, schronienie, sprawienie pogrzebu, umieszczenie w domu pomocy społecznej, realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych).

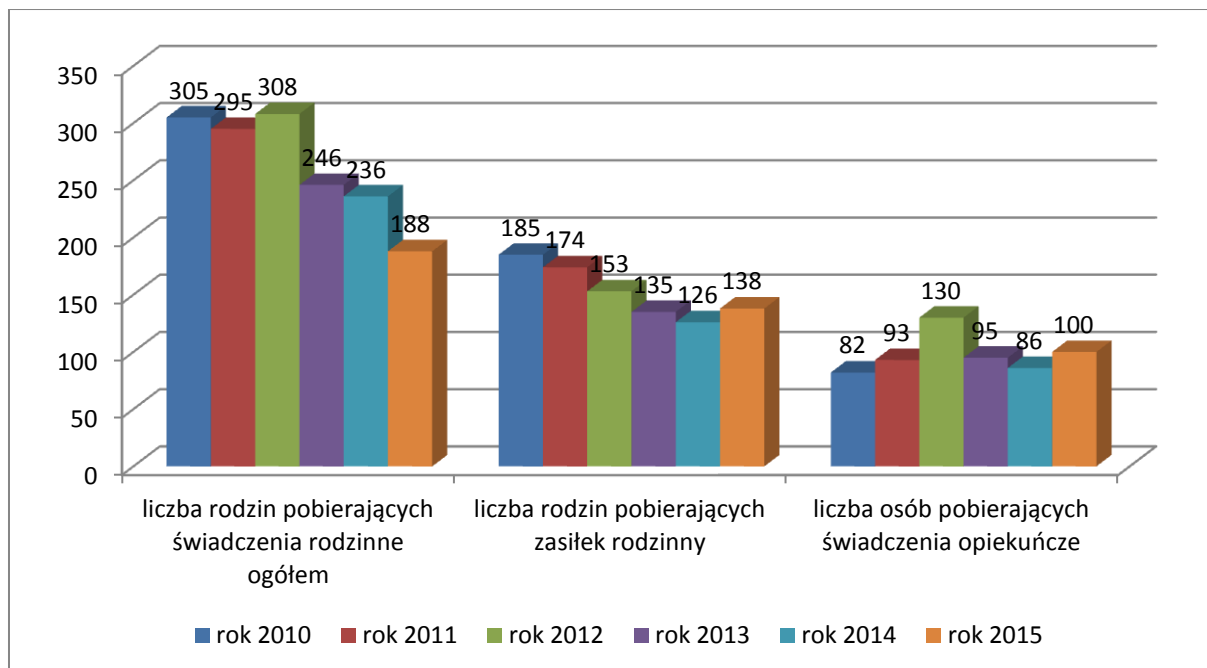
Praca socjalna prowadzona jest przez pracowników socjalnych na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym poprzez rozwijanie i wzmacnianie aktywności i samodzielności życiowej. Świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

Według szacunków pracowników socjalnych wraz z ubożeniem społeczeństwa stale rośnie liczba rodzin oczekujących pomocy finansowej. Jednak ze względu na coraz mniejsze środki finansowe pomoc ta musi być ograniczana i trafiać do osób najbardziej jej potrzebujących. Środki finansowe przeznaczone na pomoc społeczną, nie pozwalają w dostatecznym stopniu zabezpieczyć potrzeb ludzi szukających wsparcia.

Poza realizacją w/w zadań Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje także inne poza pomocowe zadania, w tym:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych,
- potwierdzanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej,
- wydawanie Kart Dużej Rodziny

Liczba rodzin i osób pobierających świadczenia rodzinne w latach 2010-2015

Źródło: dane GOPS Przesmyki

W związku z niekorzystnymi tendencjami demograficznymi liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych systematycznie spada, natomiast coraz więcej osób w gminie ubiega się o świadczenia opiekuńcze w związku z opieką nad niepełnosprawnymi członkami rodziny.

Planując realizację zadań z zakresu pomocy społecznej szczególną uwagę należy zwrócić na działania ukierunkowane na ochronę i polepszenie warunków życia najsłabszych grup społecznych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz na tworzenie warunków umożliwiających im aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.

Niezbędne działania – w sferze zapobiegania problemom społecznym lub ich łagodzeniu:

- w zakresie zapobiegania skutkom ubóstwa: konieczna jest aktywność w przeciwdziałaniu ubóstwu poprzez aktywizację zawodową, oraz zabezpieczenie dla rodzin o najniższych dochodach środków na pomoc społeczną w szczególności na dożywianie i pomoc finansową.
- w zakresie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym: tworzenie warunków minimalizujących zjawisko izolacji i osamotnienia, zapewnienie pomocy środowiskowej w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom

wymagającym pomocy w codziennym funkcjonowaniu oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

- w zakresie wsparcia osób bezrobotnych: aktywizacja społeczna i zawodowa, propagowanie, zachęcanie klientów do zapoznania się z ofertami pracy, realizacja prac społecznie użytecznych.
- w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania problemom alkoholowym niezwykle ważne jest edukacja i organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży jak również edukacja rodziców i osób uczestniczących w procesie wychowania.
- w zakresie wsparcia rodziny: przydzielenie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych – asystenta rodziny.

Trudna sytuacja społeczno-gospodarcza w kraju, powoduje wzrost zapotrzebowania na świadczenia z zakresu pomocy społecznej. Tylko wspólne działanie wielu instytucji i osób daje szansę na kompleksową i długofalową pomoc osobom w trudnej sytuacji. Praca na rzecz osób potrzebujących to pomoc w rozwiązywaniu wielu skomplikowanych spraw życiowych.

2.4.6 Instytucje pozarządowe

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zadania publiczne mogą być realizowane przez podmioty trzeciego sektora. Na terenie Gminy Przesmyki funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie "Przesmycki Kalejdoskop"
- Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet "Przesmyczanki"
- Ochotnicza Straż Pożarna w Przesmykach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kukawkach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łysowie
- Przesmyckie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego

2.5 Środowisko

2.5.1 Uwarunkowania ochrony środowiska

Obszar gminy Przesmyki leży w dorzeczu Bugu. Z podmokłych łąk na południe od wsi Kamianki-Wańki, wypływa rzeka Kołodziejka, lewobrzeżny dopływ Bugu. Na terenie gminy

znajduje się szereg wód stojących, z których najważniejsze to jeziora w okolicach wsi Łysów (pn. Jadwiga, Gopło).

Ponadto występuje wiele oczek wodnych, stawów i innych zbiorników lokalnych - retencyjnych i przeciwpożarowych, najczęściej położonych w rejonie wsi Kamianki-Nicki, Kamianki Lackie, Kamianki-Wańki i Kamianki-Czabaje, w dolinie Kołodziejki. Ekosystemy leśne, które występują równomiernie na terenie całej gminy mają charakter stosunkowo niewielkich kompleksów. W zbiorowiskach leśnych znaczny udział mają dąbrowy świetliste, a w małym stopniu - bory mieszane żyzne. W środkowej części gminy dominują bory mieszane. Szczególnie interesujący florystycznie jest bór na południowy zachód od wsi Lipiny ze stanowiskiem widłaków.

W dolinie Kołodziejki zachowały się resztki lasów łągowych i olsy oraz fragmenty grądu niskiego. Na szczególną uwagę zasługują obszary cenne przyrodniczo, wchodzące w system obszarów prawnie chronionych.

Na terenie gminy Przesmyki znajdują się trzy formy prawnej ochrony przyrody:

- park krajobrazowy,
- otulina parku krajobrazowego,
- pomniki przyrody.

W dniu 26 marca 2002 r. Wojewoda Mazowiecki podpisał Rozporządzenie Nr 30 w sprawie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego oraz jego powiększenia (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 98, poz. 2067), na mocy którego granicami Parku zostały objęte gminy: Korczew, Paprotnia, Przesmyki (powiat siedlecki), Repki, Sabnie oraz kolejna część gminy Sterdyń (powiat sokołowski) i Platerów (powiat łosicki).

Północny fragment gminy objęty jest ochroną w ramach Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Obszar o powierzchni 2.321 ha, co stanowi 19,8% powierzchni gminy.

W 2006 roku ustanowiono plan ochrony parku Rozporządzeniem nr 20 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 sierpnia 2006 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Nadbużańskiego Parku (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 172, poz. 6757) i Rozporządzeniem nr 2 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 stycznia 2007 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Nadbużańskiego Parku (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 35, poz. 698). Wraz z wejściem w życie powyższych rozporządzeń wszelkie działania ochronne na terenie parku prowadzone są według obowiązującego planu ochrony parku.

W Rozporządzeniu nr 2 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 stycznia 2007 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Nadbużańskiego

Parku (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 35, poz.698) wskazano do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych stawy koło sołectwa Zaborów są to dwa zbiorniki pochodzenia antropogenicznego otoczone zadrzewieniami. Oprócz odbywającej tu łągi krzyżówki *Anas platyrhynchos* stwierdzono występowanie rzadkich gatunków zwierząt: pijawki lekarskiej *Hirudo medicinalis* i traszki zwyczajnej *Triturus vulgaris*. Stawy są także miejscem rozrodu licznych owadów (ważek, pluskwiaków różnoskrzydłych, chrząszczy). Miejsce to zasługuje na uwagę ze względu na duże wartości dydaktyczne.

Istotną rolę w strukturze obszarów cennych przyrodniczo odgrywa obszar funkcjonalny „**Zielone Płuca Polski**” będący częścią „Zielonych Płuc Europy”. W jego skład wchodzi cały obszar gminy Przesmyki. Zielone Płuca Polski utworzone zostały dla ochrony szczególnie cennych walorów przyrodniczych i krajobrazowych północno-wschodniej części Polski. Obszary te, uzupełnione o doliny rzek, są terenami o dużej atrakcyjności turystycznej.

Na terenie gminy Przesmyki ponadto objęto ochroną prawną w formie pomników przyrody trzy lipy drobnolistne, klon zwyczajny, jesion wyniosły i gład narzutowy, według poniższej tabeli.

Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Przesmyki

nr	rodzaj	nazwa polska nazwa łacińska nazwa własna	wysokość (m)	obwód (cm)	szacowany wiek (lata)	lokalizacja			ustanowienie ochrony	
						adres	nr działki	współrzędne	data	akt prawny
1	grupa drzew	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> MILLER	18	510	350	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Jakuba Apostoła ul. Narutowicza 3, 08-109 Przesmyki	606/11	N:52°16'6,45'' E:22°34'56,25''	1978	Orzeczenie 43 WKP UW w Siedlcach (Dz. U. z 1978 r. Nr 4, poz. 26)
2		lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> MILLER	20	330	250					
3		klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i> L	22	285	250					
4		lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> MILLER	21	310	250					
5	drzewo	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> L	25	400	300	Zawady 25 08-140 Mordy	320	N:52°13'42,22'' E:22°34'56,25''	1988	Zarządzenie nr 33/88 Wojewody Siedleckiego (Dz. U. Nr 18, poz. 135)
6	głaz narzutowy	głaz narzutowy- gnejsz szaro różowy	1,15	720	b.d	Kamianki Lackie działka rolna	526/3	N:52°17'49,11'' E:22°34'20,49''	1977	Orzeczenie Nr 27 WKP UW w Siedlcach z 09.08.1977r miejsce ogłoszenia Dz. Urz. WRN w Siedlcach nr 4, poz.38

3 Gospodarka finansowa Gminy

Dane dotyczące zmiany struktury poszczególnych dochodów i wydatków budżetu Gminy Przesmyki w latach 2010 – 2015 przedstawiono w tabeli i na wykresie poniżej.

Tabela nr 11

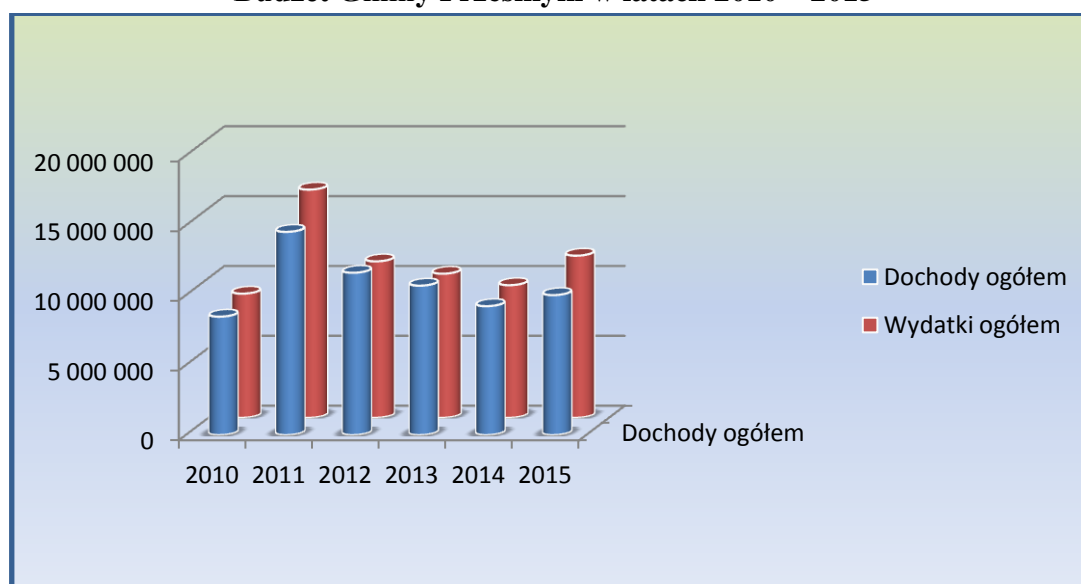
Struktura dochodów i wydatków Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem
Dochody ogółem	8 473 996	14 543 987	11 616 894	10 693 276	9 226 172	10 016 952	64 571 277
Dochody podatkowe	1 568 291	1 591 819	1 923 508	1 951 758	1 973 269	2 203 958	11 212 602
Udział dochodów podatkowych w dochodach ogółem	18,51%	10,94%	16,56%	18,25%	21,39%	22,00%	17,36%
Wydatki ogółem	8 883 801	16 333 232	11 195 494	10 311 533	9 489 605	11 602 165	67 815 830
Wydatki inwestycyjne	939 283	8 302 553	2 960 941	2 165 846	1 429 115	3 392 308	19 190 045
Wydatki bieżące	7 944 518	8 030 679	8 234 553	8 145 687	8 060 491	8 209 857	48 625 785
Udział wydatków inwestycyjnych w dochodach ogółem	11,08%	57,09%	25,49%	20,25%	15,49%	33,87%	28,30%
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	10,57%	50,83%	26,45%	21,00%	15,06%	29,24%	17,36%

Źródło: Urząd Gminy w Przesmykach

Wykres 8

Budżet Gminy Przesmyki w latach 2010 – 2015

Źródło: Urząd Gminy w Przesmykach

Struktura dochodów i wydatków Gminy Przesmyki na przestrzeni analizowanych lat wykazuje się dużą zmiennością. W latach 2010, 2011, 2014 i 2015 wydatki przewyższyły dochody gminy. W 2011 r. obserwujemy nagły wzrost wydatków ogółem i dochodów ogółem w stosunku do roku 2010, co wynikało z pozyskania przez Gminę Przesmyki znacznych środków zewnętrznych na realizację inwestycji związanych głównie z przebudową i modernizacją dróg odnową i rozwojem wsi oraz modernizacją infrastruktury służącej edukacji.

Od 2010 r. nastąpił wzrost dochodów o 18,21%, a wydatków o 30,6%. Dynamika wzrostu dochodów i wydatków z roku na rok wyglądała następująco:

Tabela nr 12

Dynamika wzrostu dochodów i wydatków

	Wskaźnik dynamiki	
	dochody ogółem	wydatki ogółem
2011 do 2010	71,63%	83,85%
2012 do 2011	-20,13%	-31,46%
2013 do 2012	-7,95%	-7,9%
2014 do 2013	-13,72%	-7,97%
2015 do 2014	8,57	22,26
2015 do 2010	18,21%	30,6%

Źródło: Urząd Gminy w Przesmykach

Dochody w roku 2015, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wzrosły w stosunku do roku 2010 o 26,14% i wyniosły 2 924 zł.

Tabela nr 13

Struktura dochodów Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Dochody	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	8 473 996	14 543 987	11 616 894	10 693 276	9 226 172	10 016 952
majątkowe	117 225	6 123 403	2 302 606	1 180 129	169 600	680 486,70
% udział dochodów majątkowych	1,38%	42,10%	19,82%	11,04%	1,84%	6,79%
bieżące	8 356 771	8 420 584	9 314 287	9 513 146	9 056 751	9 336 465
% udział dochodów bieżących	98,62%	57,90%	80,18%	88,96%	98,16%	93,21%
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	2 318	3 991	3 221	3 020	2 658	2 924

Źródło: Urząd Gminy w Przesmykach

Wydatki ogółem budżetu w Gminie Przesmyki, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wyniosły w 2015 roku 3 387 zł., zaś w roku 2010 –2 431 zł, co wskazuje na wzrost o 39,33%.

Wydatki inwestycyjne w 2015 roku wyniosły 3 392 308 zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowi 990,17 zł. W roku 2010 wydatki inwestycyjne wyniosły 939 283 zł, w przeliczeniu na 1mieszkańca stanowi 256,99 zł. Jak widać na przełomie sześciu lat wydatki inwestycyjne budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły o kwotę 733,108 zł.

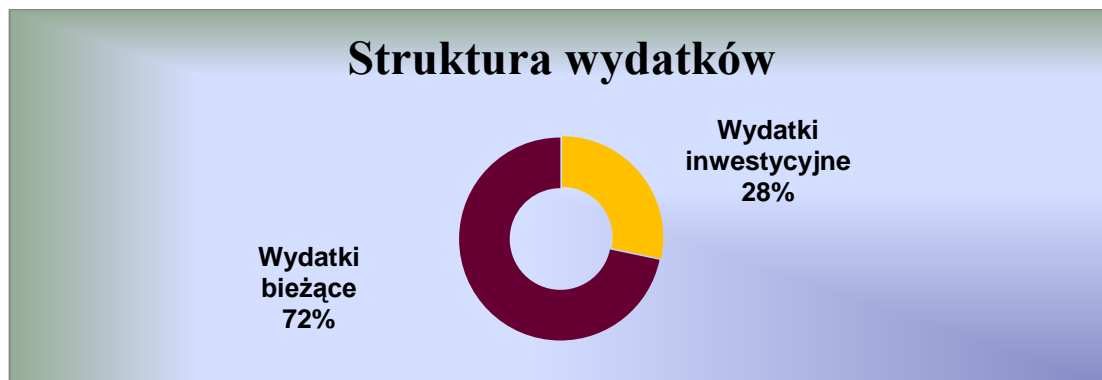
Tabela nr 14

Struktura wydatków Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Wydatki	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	8 883 801	16 333 232	11 195 494	10 311 533	9 489 605	11 602 165
inwestycyjne	939 283	8 302 553	2 960 941	2 165 846	1 429 115	3 392 308
% udział wydatków majątkowych	10,57%	50,83%	26,45%	21,00%	15,06%	29,24%
bieżące	7 944 519	8 030 680	8 234 553	8 145 687	8 060 491	8 209 857
% udział wydatków bieżących	89,43%	49,17%	73,55%	79,00%	84,94%	70,76%
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	2 431	4 482	3 104	2 912	2 734	3 387

Źródło: Urząd Gminy w Przesmykach

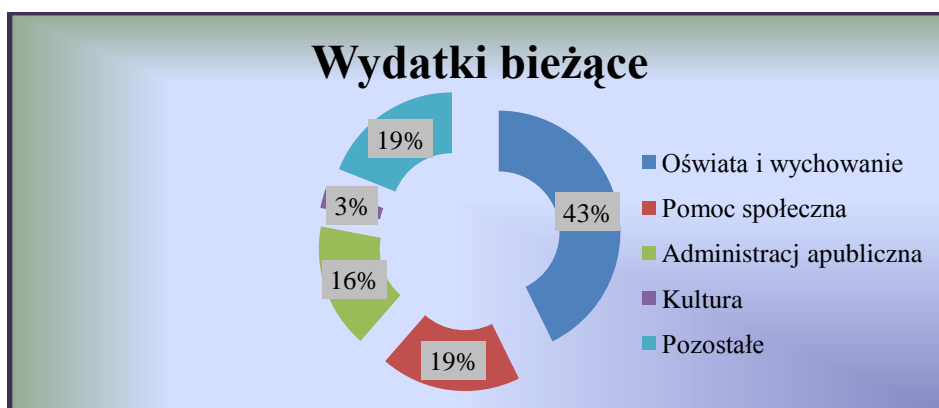
Struktura wydatków budżetu Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Źródło: Urząd Gminy w Przesmykach

Zgodnie z pozycjami zapisanymi w budżecie w latach 2010 – 2015, znaczną część wydatków bieżących stanowią wydatki na sfinansowanie zadań związanych z oświatą – 43% oraz pomocą społeczną – 19%. Najmniejszą grupą wydatków są wydatki na kulturę – 3% wydatków bieżących.

Struktura wydatków bieżących Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

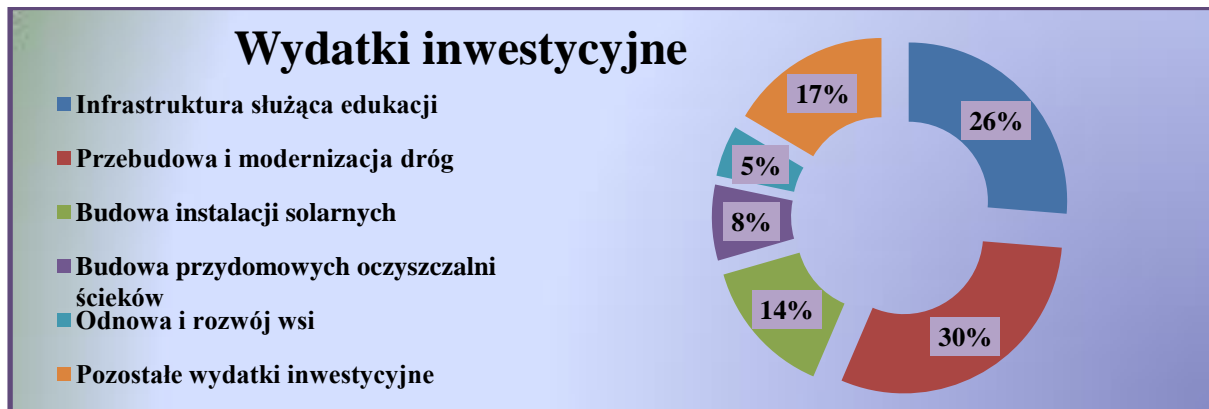

Źródło: Urząd Gminy w Przesmykach

Oprócz wydatków bieżących, w budżecie Gminy występują również wydatki inwestycyjne, wynikające z aktywnej polityki inwestycyjnej Gminy Przesmyki. Wydatki te pełnią rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na poprawę jakości życia mieszkańców oraz wzrost potencjału gospodarczego i rozwojowego Gminy.

Wśród wydatków inwestycyjnych najliczniejszą grupę stanowiły wydatki na przebudowę i modernizację dróg – 30% i wydatki na infrastrukturę służącą edukacji – 26%.

Struktura wydatków inwestycyjnych Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Źródło: Urząd Gminy w Przesmykach

4 Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się gmina. To narzędzie, dzięki któremu można zanalizować i rozpoznać własne silne i słabe strony, a także istniejące i potencjalne szanse i zagrożenia płynące z otoczenia zewnętrznego.

Służy ona porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów własnych i wpływu otoczenia, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju.

Po zakończeniu, analiza SWOT określa, co może pomóc w realizacji celów lub co może być przeszkodą, którą należy przezwyciężyć lub zminimalizować w celu osiągnięcia pożądanego rezultatu.

WYNIKI ANALIZY SWOT DLA GMINY PRZESMYKI

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – wysoki poziom absorpcji środków zewnętrznych przez gminę – sprzyjające rozwojowi agroturystyki warunki przyrodnicze – brak uciążliwego przemysłu – nowoczesna/zmodernizowana baza edukacyjna – dostępność siły roboczej – uregulowany i dobrze działający system zbiórki odpadów komunalnych – zaawansowana realizacja programu sanitacji gminy poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków – inwestycje w odnawialne źródła energii (kolektory słoneczne, pv) – korzystny agroklimat – wysoka jakość środowiska – całkowite zwodociągowanie gminy – warunki naturalne sprzyjające produkcji zdrowej żywności – poprawa infrastruktury technicznej – dobra współpraca z innymi gminami powiatu siedleckiego oraz powiatem – zrównoważony budżet gminy – dynamiczna polityka wdrażania wysokiej jakości inwestycji infrastrukturalnych – możliwości wykorzystania słabszych gleb dla uprawy roślin energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – brak zainteresowania inwestorów lokalizacją działalności na terenie gminy – względnie niska aktywność gospodarcza mieszkańców – brak terenów inwestycyjnych pozostających we własności gminy – niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej: ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji – duża odległość od największych aglomeracji – brak efektywnie działających na terenie gminy organizacji pozarządowych – niewystarczająca dostępność specjalistycznej opieki medycznej – wyludnianie się gminy spowodowane migracją młodych ludzi do innych miast i za granicę – brak gospodarstw agroturystycznych i turystyki wiejskiej – niski poziom aktywności społecznej – niewykorzystane możliwości świetlic wiejskich – zła dostępność komunikacyjna, brak połączeń autobusowych – skromna oferta dla młodzieży, dotyczącej spędzania wolnego czasu

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – dostępność funduszy strukturalnych unii europejskiej na rozwój rolnictwa, gospodarki, turystyki, infrastruktury technicznej i pobudzanie rynku pracy – wykorzystanie potencjału ludzkiego, aktywizacja mieszkańców, kreowanie liderów lokalnych – wykorzystanie potencjału i bazy surowcowej dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego – wzrost aktywności społecznej (tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój małej i średniej przedsiębiorczości) – rozwój rynku energii odnawialnej; – rozwój inwestycji w oparciu o nowe tereny – rozwój grup producenckich – różnicowanie działalności rolniczej w zależności od warunków naturalnych i ekonomicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – negatywne prognozy demograficzne – emigracja zarobkowa młodych i wykształconych osób – rosnące znaczenie dużych ośrodków miejskich, marginalizacja mniejszych miast i wsi – wzrost problemów społecznych – niska opłacalność produkcji rolnej; – globalny kryzys gospodarczy – niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej – wzrost bezrobocia – brak kapitału na inwestycje i rozwój z uwagi na niskie dochody z produkcji rolnej – duża konkurencja w aplikowaniu o środki zewnętrzne

5 Raport z przeprowadzonej diagnozy warunków życia, potrzeb i oczekiwań społecznych w Gminy Przesmyki

Ankieta została przeprowadzona wśród mieszkańców Gminy Przesmyki w terminie od 29 stycznia 2015 r. do 15 kwietnia 2015 r. Informacja o przystąpieniu do sporządzania *Strategii...* przekazana została mieszkańcom poprzez wywieszenie na stronie internetowej Urzędu. Temat był również konsultowany podczas spotkań i narad z Sołtysami i Radnymi. Efektem powyższych działań jest 29 ankiet.

Celem badania była ocena poszczególnych aspektów życia w gminie zbadanie poziomu, a także określenie najważniejszych problemów i atutów Gminy.

Wyniki ankiety są prezentowane poniżej.

Pytanie 1 Jak Pan/i ocenia poszczególne aspekty życia w gminie (proszę zaznaczyć w skali od 1 do 4)
1 – zły; 2 – średni; 3 – dobry; 4 – bardzo dobry

Liczba udzielonych odpowiedzi

Wyszczególnienie	1	2	3	4	brak zdania
dostępność komunikacyjna	6	16	4	3	0
infrastruktura drogowa	1	7	18	2	1
infrastruktura komunalna: wodno-kanalizacyjna	0	4	11	14	0
infrastruktura komunalna: gospodarowanie odpadami	1	2	10	15	1
infrastruktura energetyczna: oświetleniowa	1	8	10	10	0
dostępność uzbrojonych terenów inwestycyjnych	7	10	6	3	3
stan zachowania zabytków i obiektów kultury	4	6	12	5	2
zagospodarowanie przestrzeni publicznych	2	8	13	4	2
jakość środowiska naturalnego (w tym walory krajobrazowe)	0	4	13	10	2
infrastruktura turystyczna	5	17	5	1	1
lokalny rynek pracy (możliwość zatrudnienia)	17	11	0	0	1
zasobność finansowa mieszkańców	9	17	2	0	1
poziom wykształcenia mieszkańców	0	22	5	1	1
poziom przedsiębiorczości w gminie	4	13	9	2	1
integracja społeczności lokalnej	9	16	1	2	1
dostęp do opieki zdrowotnej	2	8	13	5	1
liczba obiektów handlowych i usługowych	5	15	4	3	2
dostęp do różnorodnych form rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu	15	10	3	0	1
poziom oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców	11	14	2	0	2

Strategia Rozwoju Gminy Przesmyki na lata 2016 – 2022

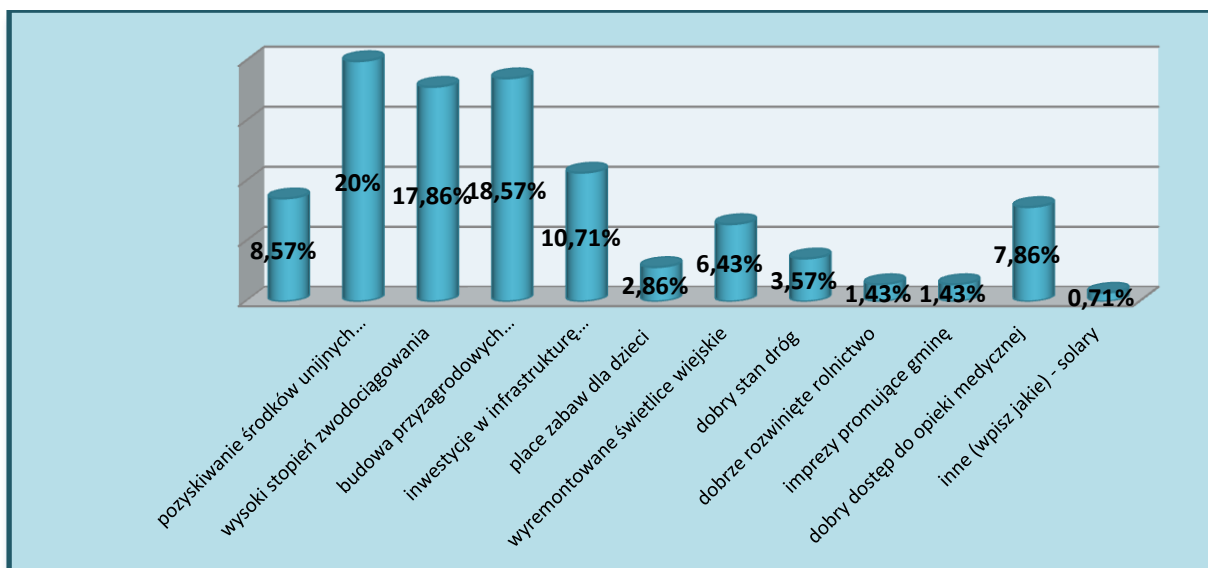
atrakcyjność obszaru gminy wśród turystów	5	20	2	1	1
poziom bezpieczeństwa publicznego	1	9	16	1	2
sposób rozwiązywania problemów społecznych w gminie i profilaktyki w tym zakresie	4	9	11	4	1
jakość edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	2	4	15	7	1
dostęp do szerokopasmowego Internetu	4	7	8	7	3
jakość rządzenia (uzyskane środki na rozwój, konsultacje społeczne itp.)	1	3	8	11	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wybranie mocnych stron gminy Przesmyki (można było wybrać 5 spośród proponowanych 11 albo przedstawić własne inne propozycje). Wyniki obrazuje tabela i wykres poniżej.

Wyszczególnienie	Odpowiedzi
korzystny agroklimat oraz wysoka jakość środowiska	12
pozyskiwanie środków unijnych przez władze samorządowe	28
wysoki stopień zwodociągowania	25
budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków	26
inwestycje w infrastrukturę oświatową	15
place zabaw dla dzieci	4
wyremontowane świetlice wiejskie	9
dobry stan dróg	5
dobrze rozwinięte rolnictwo	2
imprezy promujące gminę	2
dobry dostęp do opieki medycznej	11
inne (wpisz jakie) – solary	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

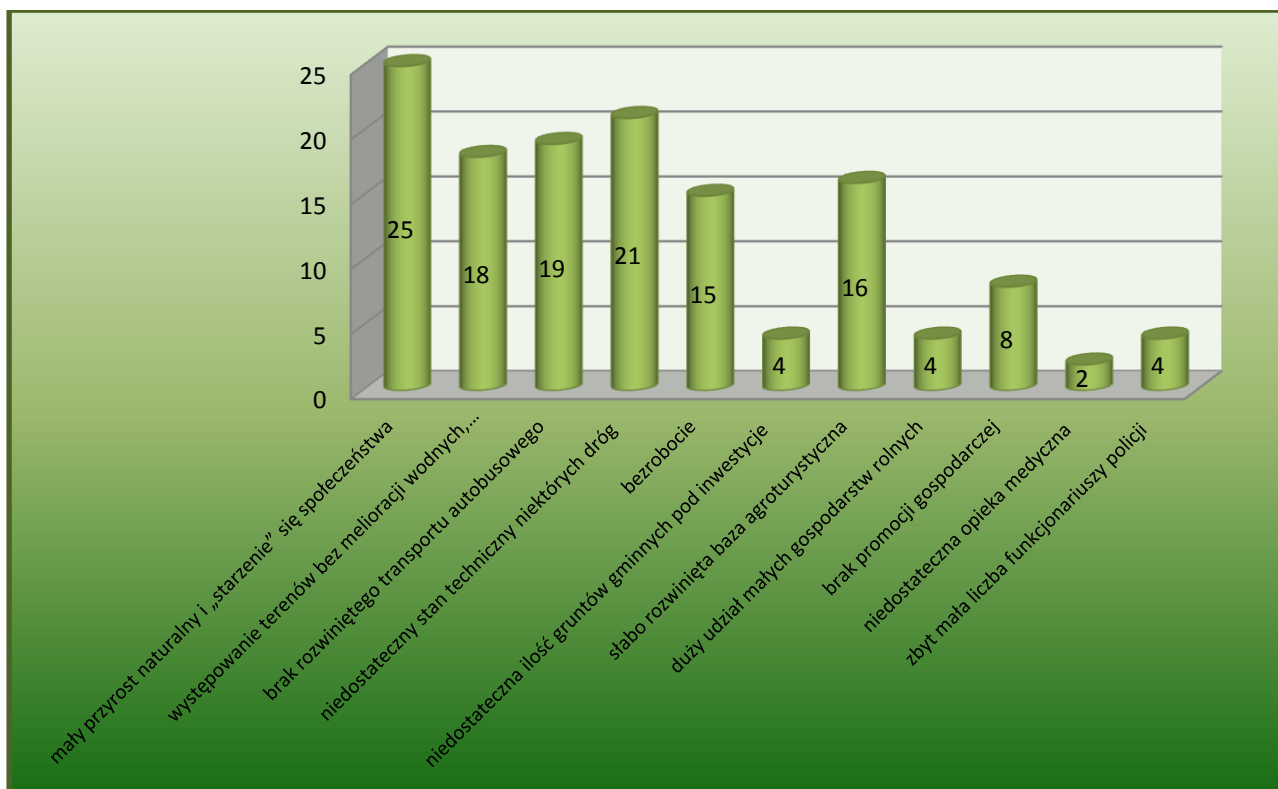

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Największymi atutami Gminy Przesmyki zdaniem ankietowanych są:

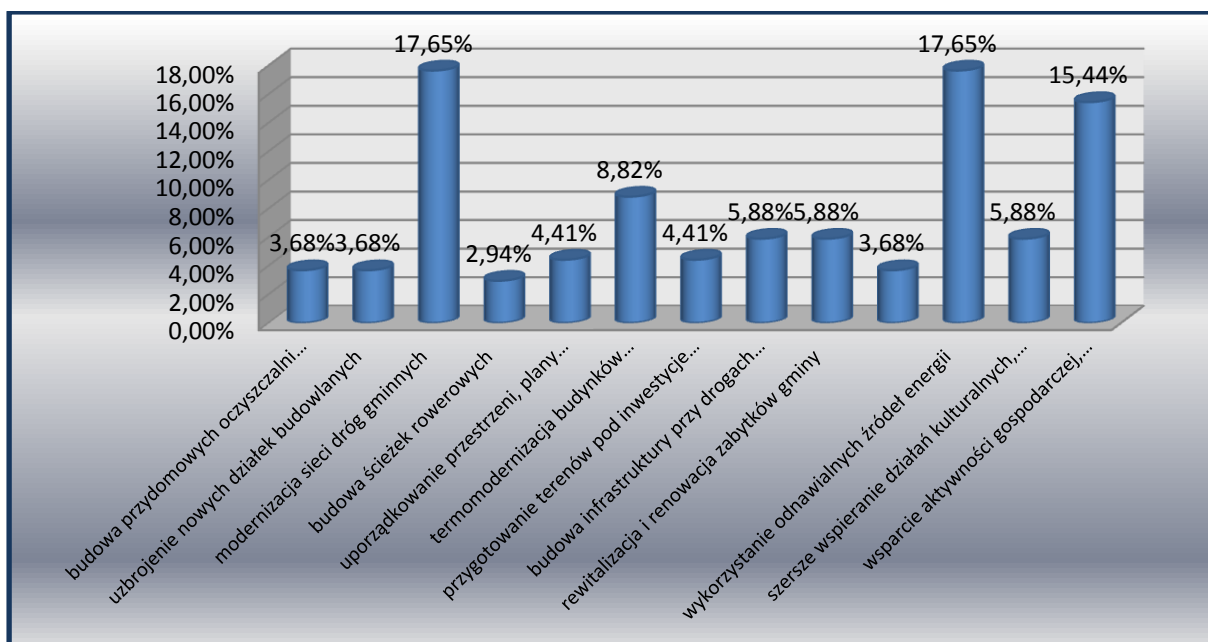
- pozyskiwanie środków unijnych przez władze samorządowe
- budowa przyzgodowych oczyszczalni ścieków
- wysoki stopień zwodociągowania
- inwestycje w infrastrukturę oświatową
- korzystny agroklimat oraz wysoka jakość środowiska

Pytanie trzecie dotyczyło 5 słabych stron Gminy Przesmyki. 18,38 % ankietowanych uznało, że najsłabszą stroną Gminy jest mały przyrost naturalny i „starzenie” się społeczeństwa. W dalszej kolejności ankietowani wskazali: niedostateczny stan techniczny niektórych dróg (15,44%), brak rozwiniętego transportu autobusowego (13,97%), występowanie terenów bez melioracji wodnych (istniejące urządzenia melioracyjne są w złym stanie) (13,24%) oraz słabo rozwinięta baza agroturystyczna (11,76%).

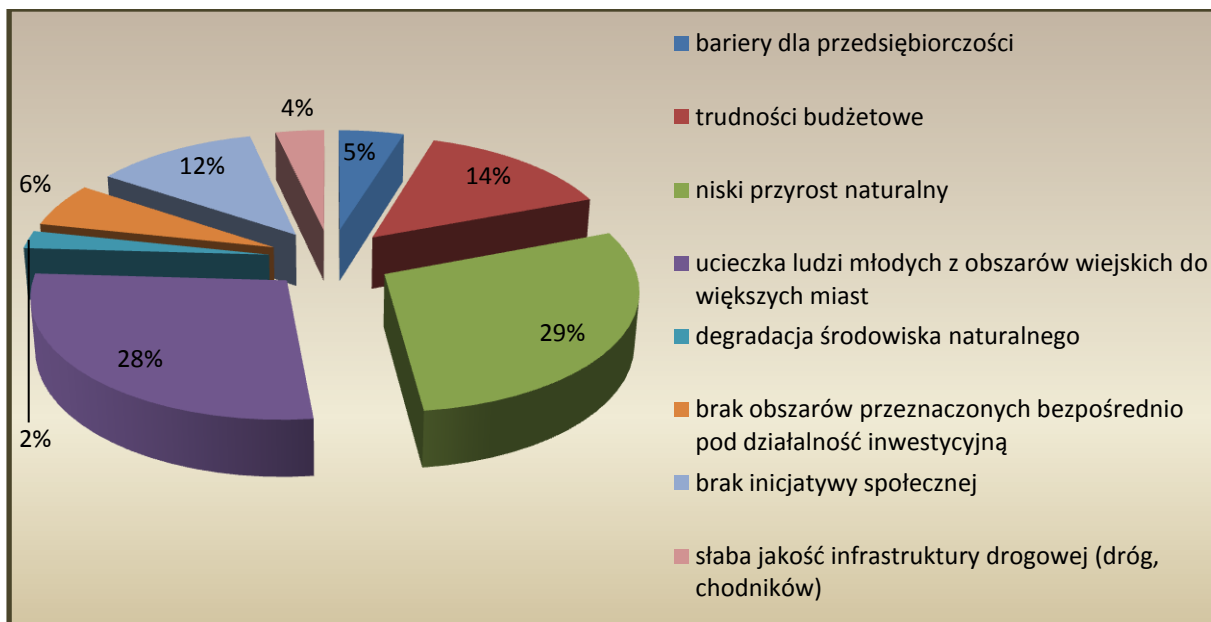
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Na pytanie, które inwestycje są priorytetowe do wykonania na terenie gminy Przesmyki w najbliższych latach, (można było wybrać 5 spośród proponowanych 13) respondenci wskazali następujące zagadnienia w % w stosunku do ogólnej liczby wskazań:

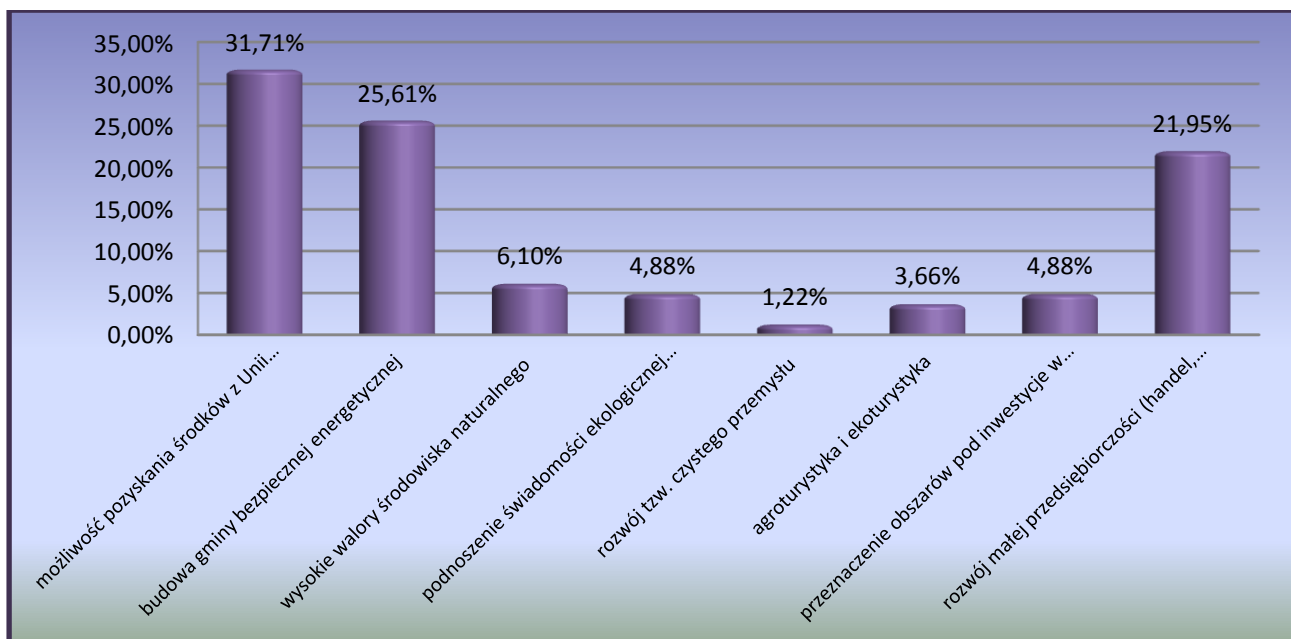
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Kolejne pytanie dotyczyło wskazania największych zagrożeń dla rozwoju Gminy Przesmyki. Respondenci wskazali w % w stosunku do ogólnej liczby wskazań następujące zagadnienia (można było wybrać 3 spośród proponowanych 8 albo przedstawić własne inne propozycje):

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

W ostatnim pytaniu poproszono respondentów o wskazanie 3 szans rozwojowych dla obszaru Gminy Przesmyki spośród 8 wskazanych. Zgodnie z wynikami zapytania, największą szansą rozwojową dla Gminy jest możliwość pozyskania środków z Unii Europejskiej, potwierdziło to 31,71% badanych. 25,61% uznało, że szansą dla rozwoju może być również budowa gminy bezpiecznej energetycznie. Tylko 1,22% respondentów uznało, że rozwój tzw. czystego przemysłu będzie stwarzał szanse dla gminy. Szczegółowe wyniki obrazuje wykres poniżej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

6 Wizja i cele strategiczne rozwoju Gminy Przesmyki

Wizja rozwoju Gminy Przesmyki jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2022. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, obszary interwencji, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęcą do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej, a także atrakcyjności gminy.

Ogromną rolę w urzeczywistnianiu takiej wizji rozwoju gminy mają jej mieszkańcy. Aby uczynić ów obraz realnym należy tworzyć warunki rozwoju przy aktywnym udziale całej społeczności lokalnej, ludzi wykształconych, zaangażowanych w rozwój gminy, otwartych na świat i odważnych wobec wyzwań przyszłości.

W I Z J A

Gmina Przesmyki – Gmina przyjazna mieszkańcom, inwestorom i środowisku naturalnemu, z pełną infrastrukturą techniczną i społeczną, tworząca wysokiej jakości przestrzeń do życia i działania.

CELE STRATEGICZNE

W oparciu o przeprowadzoną wyżej analizę mocnych i słabych stron gminy Przesmyki oraz szans i zagrożeń stojących przed gminą ustalono następujące cele strategiczne:

I Cel strategiczny

Aktywizacja gospodarcza gminy i zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku pracy

Tworzenie klimatu przyjaznego przedsiębiorczości wpłynie pozytywnie na wzrost konkurencyjności i potencjału inwestycyjnego obszaru jak również przyczyni się do zwiększenia liczby miejsc pracy.

II Cel strategiczny

Wzrost jakości życia mieszkańców

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Przesmyki poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej oraz rozwój gospodarczy. Troska o wysoką jakość warunków życia i wszechstronne możliwości rozwoju mieszkańców Gminy Przesmyki oraz wspieranie tworzenia aktywnego lokalnego ośrodka gospodarczego i kulturalnego.

III Cel strategiczny 3

Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego i kulturowego

Nadrzędnym celem jest stworzenie takich warunków gospodarowania środowiskiem oraz dziedzictwem kulturalnym, które spełnią wymogi zrównoważonego rozwoju, a także zapewnią wyższą jakość życia mieszkańców i zwiększą atrakcyjność turystyczną Gminy.

Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego służy utrzymaniu tożsamości społeczeństwa lokalnego, a właściwe gospodarowanie środowiskiem przyrodniczego pozwoli zachować je w odpowiedniej jakości dla przyszłych pokoleń.

CELE SZCZEGÓŁOWE I DZIAŁANIA

CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIA
I AKTYWIZACJA GOSPODARCZA GMINY I ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI LOKALNEGO RYNKU PRACY	
<p>1. Stworzenie na terenie Gminy korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości sprzyjającej powstawaniu nowych miejsc pracy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie i ułatwienie dostępu inwestorów do nowych atrakcyjnych terenów inwestycyjnych na terenie Gminy poprzez utworzenie terenów inwestycyjnych z pełnym uzbrojeniem w media 2. Aktywizacja gospodarcza mieszkańców poprzez realizację szkoleń, preferencje podatkowe, pomoc w tworzeniu firmy 3. Promowanie działań na rzecz rozwoju sektora OZE przy wykorzystaniu wewnętrznego potencjału gminy 4. Opracowanie i wdrożenie systemu ulg i preferencji finansowych dla podmiotów inwestujących na terenie gminy
<p>2. Wspieranie procesów restrukturyzacji rolnictwa</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Różnicowanie działalności rolniczej dla stwarzania alternatywnych źródeł dochodów 2. Tworzenia warunków do organizowania grup producenckich, podmiotów gospodarczych realizujących usługi dla rolnictwa i z otoczenia rolnictwa 3. Wsparcie rozwoju przemysłu przetwórstwa spożywczego
<p>3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzmocnienie aktywności obywatelskiej oraz minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie szkoleń dla bezrobotnych przy współpracy Powiatowego Urzędu Pracy 2. Upowszechnianie i pomoc w samozatrudnianiu się 3. Aktywne współpraca z organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu 4. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych 5. Podejmowanie działań na rzecz integracji mieszkańców poprzez doskonalenie systemu informowania i partycypacji społecznej

II WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	
<p>1. Zapewnienie wysokiego poziomu życia poprzez rozwój infrastruktury technicznej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków 2. Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych oraz chodników 3. Rozwój odnawialnych źródeł energii do produkcji ciepła, chłodu i energii elektrycznej 4. Wzrost atrakcyjności przestrzennej gminy poprzez modernizację budynków użyteczności publicznej oraz obiektów pełniących funkcje kulturalne wraz z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej 5. Odwiert awaryjnej studni głębinowej na terenie ujęcia Dąbrowa 6. Budowa linii wodociągowej łączącej wodociąg Paprotnia z wodociągiem Dąbrowa od m. Raczyny do m. Dąbrowa 7. Budowa linii wodociągowej łączącej wodociąg Kamianki-Czabaje z wodociągiem Dąbrowa
<p>2. Zapewnienie szerokiej oferty edukacyjnej, kulturalnej oraz rekreacyjno - sportowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie mieszkańcom atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego 2. Organizacja cyklicznych imprez o zasięgu ponadlokalnym, które będą przyciągały turystów 3. Wzbogacenie wyposażenia placówek oświatowych w nowoczesne pomoce multimedialne. 4. Uatrakcyjnienie zajęć przedszkolnych poprzez wyposażenie placówek w nowoczesne pomoce dydaktyczne i zabawki edukacyjne. 5. Dążenie do rozszerzenia oferty zajęć pozalekcyjnych ze zwróceniem szczególnej uwagi na uczniów zdolnych 6. Realizacja komplementarnych przedsięwzięć w zakresie rozwoju działalności kulturowej i sportowo-rekreacyjnej 7. Rozwój i unowocześnianie infrastruktury edukacyjnej i zapewnienie wysokiego poziomu nauczania 8. Wspieranie inicjatyw związanych z opieką zdrowotną i społeczną

	<p>9. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego</p> <p>10. Aktywna promocja gminy przez organizację i/lub udział w wystawach, targach, spotkaniach promocyjnych, konferencjach, festynach itp.</p> <p>11. Tworzenie przestrzeni dla rodziny i seniorów.</p>
<p>OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO</p>	
<p>1. Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury technicznej przyjaznej środowisku naturalnemu (oczyszczalnie przydomowe, instalacje solarne, instalacje fotowoltaiczne, turbiny wiatrowe, pompy ciepła, biogazownie) 2. Usprawnienie systemu selektywnej zbiórki odpadów 3. Wspieranie modernizacji lokalnych źródeł ciepła tj. wymianie kotłowni lub palenisk węglowych na gazowe, olejowe lub opalane biomasą 4. Propagowanie termomodernizacji obiektów 5. Zalesienia gorszych klas ziemi i nieużytków 6. Prowadzenie odpowiednich zabiegów melioracyjnych dla regulowania poziomu wód na użytkach rolnych 7. Demontaż, transport, i utylizacja materiałów zawierających azbest
<p>2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagospodarowanie i odrestaurowanie obiektów zabytkowych celem przywrócenia ich świetności i wykorzystania na cele związane z turystyką i promocją gminy 2. Pogłębianie wiedzy o kulturze i tradycjach lokalnych i regionalnych oraz ukazanie folkloru jako ważnego elementu w kształtowaniu życia społeczności. 3. Umacnianie więzi, tożsamości mieszkańców z "małą ojczyzną"

<p>4. Wzrost poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez prowadzenie edukacji w zakresie m.in.: konieczności selektywnej zbiórki odpadów, ograniczenia emisji, efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii 2. Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody 3. Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii
--	---

7 Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych

Zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji na terenie Gminy Przesmyki w latach 2016-2026 przedstawiono wraz z szacunkowymi kosztami ich realizacji oraz przewidzianymi źródłami współfinansowania.

Tabela nr 15

Harmonogram, szacunkowe koszty realizacji i źródła współfinansowania zadań inwestycyjnych na terenie Gminy Przesmyki w latach 2016-2022

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Szacunkowe koszty (zł)	Źródła finansowania
1.	Budowa infrastruktury technicznej w celu stworzenia nowych terenów inwestycyjnych	2018-2022	3 000 000	RPO WM 2014-2020
2.	Wsparcie przedsiębiorczości, w tym samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy	2016-2020	3 000 000	RPO WM 2014-2020 PO WER
3.	Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych	zadanie ciągłe	5 000 000	budżet państwa, środki własne PROW 2014-2020
4.	Wykonanie odwiertu awaryjnej studni głębinowej na terenie ujęcia Dąbrowa	2017-2018	170 000	PROW 2014-2020 środki własne
5.	Budowa linii wodociągowej łączącej wodociąg Paprotnia z wodociągiem Dąbrowa od m. Raczyny do m. Dąbrowa	2017-2019	1 900 000	PROW 2014-2020 środki własne

Strategia Rozwoju Gminy Przesmyki na lata 2016 – 2022

6.	Budowa linii wodociągowej łączącej wodociąg Kamianki-Czabaje z wodociągiem Dąbrowa	2017-2019	2 000 000	PROW 2014-2020 środki własne
7.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2016-2022	1 000 000	PROW 2014-2020 środki własne
8.	Montaż kolektorów słonecznych	2017 – 2022	2 300 000	RPO WM 2014-2020 WFOŚiGW środki własne POIŚ 2014-2020
9.	Montaż instalacji fotowoltaicznych	2017 – 2022	3 000 000	RPO WM 2014-2020 WFOŚiGW środki własne POIŚ 2014-2020
10.	Montaż odnawialnych źródeł energii na obiektach publicznych	2017-2022	700 000	RPO WM 2014-2020 WFOŚiGW środki własne POIŚ 2014-2020
11.	Usuwanie odpadów zawierających azbest z terenu gminy	zadanie ciągłe	300 000	Środki własne WFOŚiGW NFOŚiGW
12.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowościach Kamianki-Czabaje i Kamianki-Nicki	2017-2022	710 000	PROW 2014-2020 środki własne
13.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowościach Kukawki i Górki	2017-2022	710 000	PROW 2014-2020 środki własne
14.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowościach Zawady i Kamianki Lackie	2017-2022	695 000	PROW 2014-2020 środki własne
15.	Przebudowa i remont zbiorników wodnych (retencyjnych)	2017-2020	200 000	WFOŚiGW, środki własne
16.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci mających trudności w nauce poprzez podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, właściwych postaw i umiejętności oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze	2016-2022	100 000	RPO WM 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Przesmyki na lata 2016 – 2022

	specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.			
17.	Zwiększanie możliwości rozwoju dla uczniów zdolnych m. in. poprzez rozwijanie kompetencji informatycznych.	2016-2022	50 000	RPO WM 2014-2020
18.	Wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej.	2016-2022	200 000	RPO WM 2014-2020
19.	Podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK oraz włączania ich do nauczania przedmiotowego.	2016-2022	10 000	RPO WM 2014-2020
20.	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, oszczędzaniem wody, selektywną zbiórką odpadów	zadanie ciągłe	25 000	środki własne WFOŚiGW
21.	Aktywizacja społeczna i zawodowa grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	2016-2022	500 000	RPO WM 2014-2020
22.	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy	2016-2022	200 000	RPO WM 2014-2020 PO WER

23.	Organizacja gminnych imprez plenerowych promujących folklor oraz tradycje lokalne i regionalne	2016-2022	300 000	PROW 2014-2020 środki własne
24.	Zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego poprzez przeprowadzenie niezbędnych prac remontowych w obiektach sakralnych	2016-2022	2 000 000	RPO WM 2014-2020 Budżet państwa

8 System wdrażania i monitorowania Strategii

Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Przesmyki na lata 2016-2022 będzie odbywało się poprzez realizację sformułowanych w niej celów i działań. Dla skutecznej i efektywnej realizacji zapisów Strategii niezbędne jest jej stałe monitorowanie. Gromadzenie i interpretacja danych pozwoli na bieżące korekty działań w razie wystąpienia nieprawidłowości.

W celu osiągnięcia zakładanych celów władze Gminy oraz wszystkie osoby, które uczestniczyli w procesie jej tworzenia powinni:

- aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- prowadzić obserwację i ocenę stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającą bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji,
- zgłaszać pomysły, uwagi i propozycje zmian,
- wyszukiwać nowatorskie rozwiązania,
- pobudzać prorozwojowe inicjatywy społeczne, gospodarcze, kulturalne,
- aktywnie uczestniczyć w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację zadań ze źródeł budżetowych, pozabudżetowych krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej

Aby Strategia Rozwoju Gminy Przesmyki na lata 2016-2022 osiągnęła zakładane efekty zarówno władze Gminy, jak i wszystkie instytucje, podmioty gospodarcze, mieszkańcy, wszystkie podmioty odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych działań, powinny aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych celów.

Realizacja Strategii należy do władz samorządowych gminy, a w szczególności do organu wykonawczego ponieważ to na nim spoczywa obowiązek kierowania bieżącymi sprawami Gminy, jak również ma największy wpływ na opracowanie Strategii, jej wdrożenie oraz ocenę jej realizacji. Wójt Gminy jest osobą decydującą w procesie monitoringu dlatego też będzie sprawował bezpośredni nadzór nad jej wdrożeniem.

9 Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabele

Tabela nr 1 Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Tabela nr 2 Długość sieci wodociągowej i przyłączy z poszczególnych ujęć wody

Tabela nr 3 Wykaz podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON

Tabela nr 4 Struktura podmiotów gospodarki narodowej (osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) w Gminie Przesmyki w latach 2010-2015

Tabela nr 5 Stopa bezrobocia w latach 2010-2015

Tabela nr 6 Stan bezrobocia w Gminie Przesmyki w latach 2010-2015

Tabela 7 Stan i dynamika liczby mieszkańców w Gminie Przesmyki w latach 2010-2015

Tabela nr 8 Liczba uczniów w latach 2010-2015 w placówkach oświatowych na terenie Gminy Przesmyki

Tabela nr 9 Liczba dzieci w przedszkolach na terenie Gminy Przesmyki w latach 2010-2016

Tabela nr 10 Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Przesmyki

Tabela nr 11 Struktura dochodów i wydatków Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Tabela nr 12 Dynamika wzrostu dochodów i wydatków

Tabela nr 13 Struktura dochodów Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Tabela nr 14 Struktura wydatków Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Tabela nr 15 Harmonogram, szacunkowe koszty realizacji i źródła współfinansowania zadań inwestycyjnych na terenie Gminy Przesmyki w latach 2016-2022

Wykresy

Wykres nr 1 Liczba zamontowanych przydomowych oczyszczalni ścieków w poszczególnych miejscowościach

Wykres nr 2 Liczba ludności Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Wykres 3 Liczba ludności w miejscowościach Gminy Przesmyki wg stanu na 31.12.2015 r.

Wykres 4 Ludność według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2015

Wykres 5 Powody przyznania pomocy w GOPS Przesmyki w latach 2010-2015

Wykres 6 Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2010-2015

Wykres 7 Liczba rodzin i osób pobierających świadczenia rodzinne w latach 2010-2015

Wykres 8 Budżet Gminy Przesmyki w latach 2010 – 2015

Wykres nr 9 Struktura wydatków budżetu Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Wykres nr 10 Struktura wydatków bieżących Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Wykres nr 11 Struktura wydatków inwestycyjnych Gminy Przesmyki w latach 2010-2015

Rysunki

Rysunek 1 Położenie Gminy Przesmyki w Powiecie Siedleckim